

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Козак Юрій Георгійович

“ ___ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.05056 Міжнародні економічні відносини

за магістерською програмою професійного спрямування

«Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)»

на тему: «Зовнішньоекономічна діяльність банківських установ в умовах розвитку євроінтеграційних процесів (на прикладі ПАТ "Банк Восток")»

Виконавець:

студент 64 групи факультету
міжнародної економіки
Лагутіна Анастасія Євгенівна

Науковий керівник:

к.е.н., доц.
Короленко Наталія Валеріївна

ОДЕСА – 2018

АНОТАЦІЯ

Лагутіна А.Є., «Зовнішньоекономічна діяльність банківських установ в умовах розвитку євроінтеграційних процесів (на прикладі ПАТ "Банк Восток")».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 8.05056 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – зовнішньоекономічна діяльність ПАТ “БАНК ВОСТОК” в умовах євроінтеграційних процесів.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності банку, узагальнені фактори впливу на економічну ефективність та визначені методи її розрахунку. Розглянута сутність та особливості зовнішньоекономічної діяльності комерційних банків у процесі глобалізації та євроінтеграції. Проаналізовано результати фінансово-господарської діяльності банку, проведено аналіз факторів, що впливають на зовнішньоекономічну діяльність в умовах євроінтеграції, визначено ефективність експортно-імпортних операцій банку. Запропоновано рекомендації щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності банку та підвищення її ефективності в умовах євроінтеграційних процесів

Ключові слова: євроінтеграція, зовнішньоекономічна діяльність банку, експорт, імпорт, банки-кореспонденти, міжбанківський валютний ринок.

ANNOTATION

Lahutina A.E., "Foreign economic activity of banking institutions in the context of the development of European integration processes on the example of PJSC “Bank Vostok”.

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in the specialty 8.05056 "International Economic Relations" under the program "Foreign Economic Activity of Enterprises (Organizations)". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2018.

Thesis consists of three chapters. The object of study is the foreign economic activity of PJSC “BANK VOSTOK” under conditions of European integration processes.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of determination of economic efficiency of foreign economic activity of the bank, generalizes factors of influence on economic efficiency and defines methods of its calculation. It is analyzed the essence and features of foreign economic activity of commercial banks in the process of globalization and European integration. The results of the bank's financial and economic activity are analyzed in this thesis, also the factors influencing foreign trade activity in the conditions of European integration, and the effectiveness of the bank's export and import operations is defined. Thesis provides recommendations on improvement of foreign trade activity of the bank and increase of its efficiency in conditions of European integration processes.

Key words: European integration, foreign economic activity of the bank, export, import, bank correspondents, interbank loans, interbank foreign exchange market.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи дослідження зовнішньоекономічної діяльності банківських установ в умовах розвитку євроінтеграційних процесів.....	7
1.1. Сутність зовнішньоекономічної діяльності банків в умовах євроінтеграційних процесів.....	7
1.2. Особливості організації зовнішньоекономічної діяльності комерційних банків в Україні.....	16
1.3. Методика оцінки зовнішньоекономічної діяльності банківських установ.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «БАНК ВОСТОК» в аспекті євроінтеграції фінансового простору.....	29
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах в умовах розвитку євроінтеграційних процесів.....	29
2.2. Аналіз зовнішньоекономічних операцій ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів.....	34
2.3. Діагностика основних проблем, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів.....	58
РОЗДІЛ 3 Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК» під впливом євроінтеграційних процесів.....	67
3.1 Наслідки впливу євроінтеграційних процесів на діяльність Банку.....	67
3.2 Пропозиції щодо вдосконалення шляхів розміщення залучених коштів ПАТ «БАНК ВОСТОК».....	74
3.3 Розробка факторної моделі подальшої зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів.....	81
ВИСНОВКИ.....	91
Список використаних джерел.....	94
Додатки.....	100

ВСТУП

Актуальність дипломної роботи. Підписання і ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом створює умови для подальшої фінансової інтеграції українських комерційних установ до європейського простору. Також збільшується роль іноземного банківського капіталу в державі. Поступово починають впроваджуватися європейські стандарти банківської діяльності. Комерційні банки України у свою чергу повинні діяти у жорстких умовах, щоб бути конкурентоспроможними з європейськими і тому дослідження зовнішньоекономічних операцій виконуваних ними та заходи що підвищення їх ефективності стають умовою для їх нормального функціонування.

Мета і завдання дипломної роботи. Метою даної роботи являється дослідження зовнішньоекономічної діяльності банку в умовах євроінтеграції та розробка заходів щодо її вдосконалення.

Відповідно до мети були поставлені такі **завдання** як:

- вивчення аспектів зовнішньоекономічної діяльності банків в умовах євроінтеграції
- аналіз основних особливостей організації зовнішньоекономічної діяльності комерційних банків в Україні
- проаналізувати методи та підходи до аналізу зовнішньоекономічної діяльності банку
- розгляд законодавчої бази стосовно зовнішньоекономічної діяльності банківських установ в Україні
- аналіз економічно-організаційної структури банку
- проведення аналізу зовнішньоекономічних операціям ПАТ “”Банк Восток”
- дослідження наслідків впливу євроінтеграційних процесів на діяльність ПАТ “БАНК ВОСТОК”

- надання пропозицій та рекомендацій щодо покращення зовнішньоекономічної діяльності
- розробка факторної моделі розвитку зовнішньоекономічної діяльності ПАТ “БАНК ВОСТОК”
- оцінка зовнішньоекономічної діяльності ПАТ “БАНК ВОСТОК” та розробка рекомендацій щодо її вдосконалення

Об’єктом дослідження виступає зовнішньоекономічна діяльність ПАТ “БАНК ВОСТОК” в умовах євроінтеграційних процесів.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні засади здійснення зовнішньоекономічної діяльності комерційними банками України в умовах європейської інтеграції.

У роботі були застосовані такі **методи дослідження** як порівняння абсолютних та відносних показників, графічний метод, метод групувань, метод табличного відображення даних, балансовий метод (аналізування активів та пасивів та знаходження дохідності, ефективності від здійснюваних операцій), SWOT аналіз.

Інформаційна база дослідження. Монографії, , підручники, матеріали наукових конференцій, статистичні звіти банку. Питання зовнішньоекономічної діяльності та дослідження євроінтеграційних процесів таких вчених та науковців як Козак Ю.Г., Гужва В. М., Постевой А. Г.б, А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна, Мозговий О.М., Реверчук С.К., Андрушків Т.І, Ануфрієва К.В., Шелудько Н.М., Т.О Резньової, які спрямовані на вивчення особливостей зовнішньоекономічних операцій банків, особливості інтеграції банківської системи України до ЄС. В роботах даних авторів висвітлена проблематика євроінтеграційних процесів та можливості вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності банків.

Публікації та апробація результатів дослідження. *Публікації та апробація результатів дослідження.* За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті: Лагутіна А.Є. Аналіз використаних телекомунікаційних послуг ПАТ “БАНК ВОСТОК/ А.Є.

Лагутіна// «Новий погляд на розвиток економіки країни» (м. Харків, 10–11 листопада 2017 року). – У 2-х частинах. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – Ч. 1. – 128 с., та Лагутіна А. Є. Умови інтеграції українських банків у європейський банківський простір / Анастасія Євгенівна Лагутіна. // Альманах Науки. – 2017. – №8. – С. 10–12.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи дослідження зовнішньоекономічної діяльності банківських установ в умовах розвитку євроінтеграційних процесів

1.1. Сутність зовнішньоекономічної діяльності банків в умовах євроінтеграційних процесів

Євроінтеграційні наміри України внесли зміни до розвитку її економіки і зокрема до фінансової сфери. Дані зміни також мають вагомий вплив на розвиток банківської системи, яка є системоутворювальною ланкою фінансово-кредитного ринку. Вплив євроінтеграційних процесів на фінансовий сектор полягає у збільшенні присутності іноземних банків, необхідності імплементації норм банківського законодавства, чинних в ЄС, та європейських методів ведення банківського бізнесу у вітчизняну практику [1, с. 292].

У сучасних умовах розвитку процесів глобалізації та інтернаціоналізації європейські банки стали важливими фінансовими посередниками, котрі забезпечують фінансовими ресурсами учасників міжнародних відносин. Для виходу на інші ринки фінансових послуг, європейські банківські установи окрім загальноприйнятих банківських послуг пропонують і нові види послуг: лізинг, факторинг, інформаційне забезпечення, випуск пластикових карток та ін. Розвиток європейських інтеграційних процесів розпочався через інтернаціоналізації банківської діяльності, котра стала розвиватися особливо інтенсивно у другій половині XX століття [2].

В своїх роботах П.Каллієр виділяє п'ять причин інтернаціоналізації. По-перше, банки почали виходити на зарубіжні ринки за своїми клієнтами, відкриваючи там філії та відділення. По-друге, банки, відчуваючи на своїх вітчизняних ринках значну конкуренцію, були змушені розширювати свою діяльність на зарубіжних ринках, де конкуренція була слабшою. По-третє, банки, розширюючи діяльність на міжнародних ринках, могли використовувати власні продукти за відносно низьку вартість. По-четверте, до

інтернаціоналізації спричинила також необхідність країн до розширення світових ринкових зв'язків. По-п'яте, банки, розширюючи свою діяльність, могли позичати капітал там, де він був найдешевший [3, с.166].

Явище глобалізації впливає на зростання конкуренції у різних сферах діяльності, у тому числі й фінансової між країнами. Важливим є визначення основних недоліків вітчизняного ринку банківських послуг та можливих інструментів подолання цих недоліків для забезпечення інтеграційних процесів на ринку банківських послуг України [4, 294-296]. Інтеграційні процеси банківської системи передають собою декілька рівнів інтеграції рис.1.1

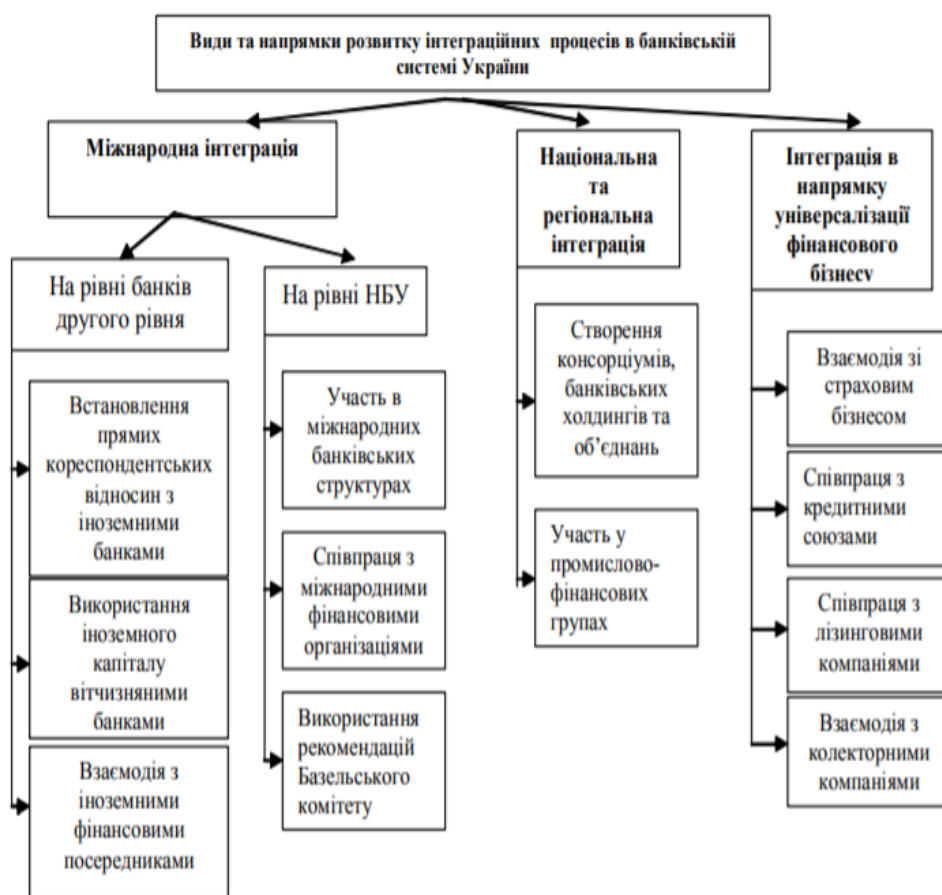

Рис 1.1. Види та напрямки розвитку інтеграційних процесів в банківській системі України

(Джерело: за даними [4])

Інтеграція банківської системи України здійснюється на трьох рівнях. На регіональному- це утворення консорціумів, холдингів, участь у промислових група. На рівні універсалізації ринку фінансових послуг- співпраця всіх фінансових установ між собою у страховій, кредитній, лізинговій та колекторній сфері. На міжнародному рівні в Україні інтеграція банківського простору зі сторони банків виглядає як утворення кореспондентських відносин з іноземними банками, операції з нерезидентами та банками нерезидентами, залучення іноземного капіталу банками. Як регулятор грошової політики та банківської системи НБУ на своєму рівні співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями та приймає участь у міжнародних банківських структурах [4].

Успішне функціонування ринку банківських послуг забезпечує задоволення потреб у банківському обслуговуванні як населення, підвищуючи його життєвий рівень шляхом надання споживчих кредитів, так і малий та середній бізнес через кредитування вітчизняних товаровиробників. В останні роки європейські банки витрачають значні фінансові ресурси на інноваційну діяльність, зокрема, адаптацію та оптимізацію мереж розподілу і збуту банківських продуктів та послуг до нових потреб клієнтів. При цьому, в структурі інноваційної діяльності більшості українських банків основну частку становить запозичення зарубіжного досвіду та технологій [5, 122-126].

Також в останній час актуальності набуває надання нетрадиційних та інноваційних банківських послуг як одного з напрямків застосування логістичного підходу у діяльності банків. Така ситуація пов'язана з необхідністю підвищення рівня банківського обслуговування та запобігання зниженню рівня доходності традиційних послуг банків. Запровадження та надання нетрадиційних та інноваційних банківських послуг у майбутньому може забезпечити підвищення ефективності діяльності банків та високий рівень конкурентоспроможності вітчизняного ринку банківських послуг [5, 122-126].

Умови розвитку міжнародної банківської діяльності зображено на рис. 1.2. Як ми бачимо з даного рисунку, основними умовами є стандартизація

банківських послуг відповідно до європейських та світових, зростання довіри населення та збільшення конкурентоспроможності вітчизняних банківських послуг.

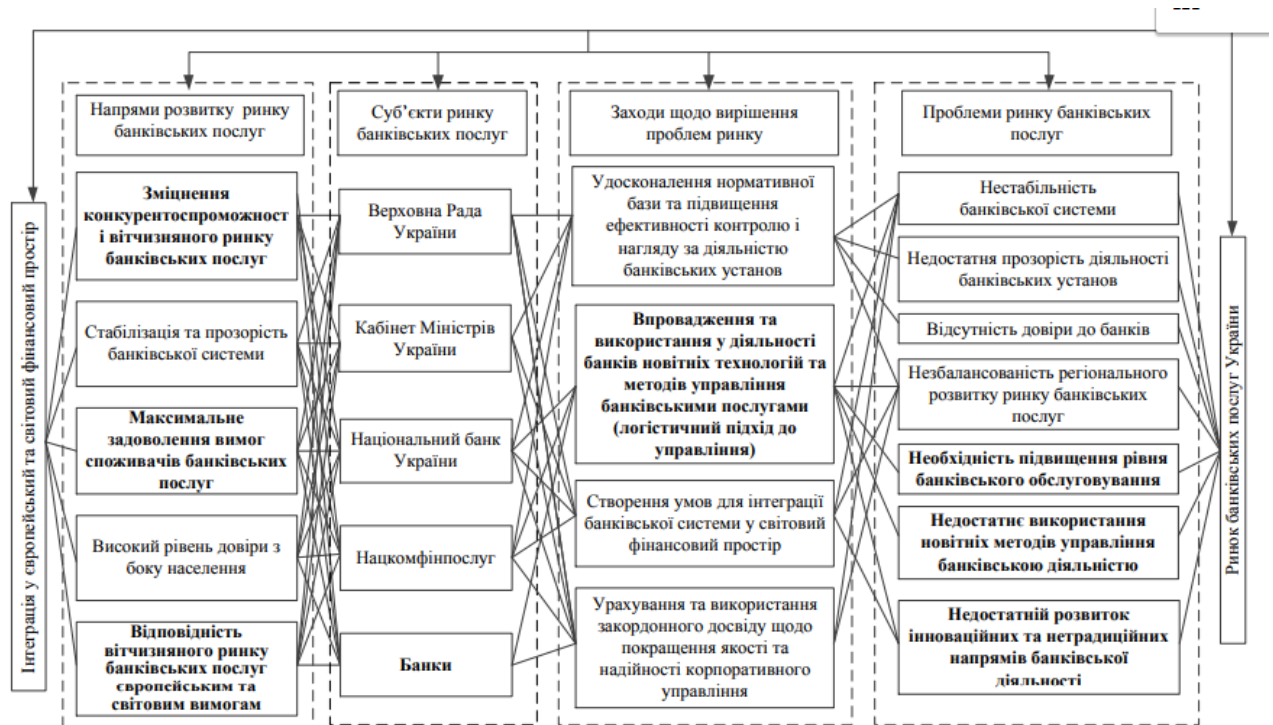

Рис. 1.2 Умови Інтеграції банків у європейський та світовий простір
(Джерело: за даними [5,124])

Основними регуляторами банківської діяльності є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, у якості законодавчої та виконавчої влади, НБУ, як основний регулятор банківської діяльності, Нацкомфінпослуг як організація, що регулює небанківські фінансові установи.

Сприяння інтеграційного процесу виступає регулювання нормативної бази за допомогою якої буде відбуватися якісний контроль банківських установ, використання нових технологій та методів надання банківських послуг та базування на міжнародну банківську діяльність закордонних банків [5].

Основними проблемами, які постають на шляху до євроінтеграції банківських послуг є їх обмеженість, недорозвиненість, нестабільність банківської системи, відсутність довіри, низька якість надання послуг, непрозорість діяльності банків [6, 82-84].

Банківська система на даний момент зазнає суттєвого впливу внаслідок глобалізації фінансового простору. В результаті цього в банківській системі відбулися наступні зміни :

- зростання попиту на банківські послуги внаслідок розвитку ТНК та мережі їх філій за межами країни базування, урізноманітнення послуг.
- модифікація стратегій банків, що обумовлена, перш за все, орієнтацією не тільки на національну економіку, а й на зміни в економічній ситуації у світі загалом.
- уніфікація всього фінансового сектору економіки різних країн як при роботі на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.
- відсутність можливостей для національної економіки залишатися повністю закритою від іноземного капіталу, оскільки щоразу більша кількість банків створюють філії за кордоном, що веде до посилення конкуренції між ними.
- зростання частки наукомістких галузей в економіці веде до того, що інвестування та кредитування їх має все більш низьку прибутковість та більш тривалий термін їх повернення та окупності.
- підвищення рівня інформаційного та комп'ютерного забезпечення роботи банків [6,182-184].

Процеси глобалізації підштовхують великі банківські установи до прискореного створення закордонної мережі філій, дочірніх організацій, підсилюють їхній зв'язок з банківським капіталом інших країн. Зростання масштабів міжнародного ринку капіталів, розгортання банківської діяльності, а також активізація міжнародного руху банківського капіталу зумовлюють інтернаціоналізацію капіталу, тобто взаємопереплетіння та об'єднання різних форм національного та інтернаціонального капіталу для одержання прибутків. Інтернаціоналізація капіталу відбувається передусім внаслідок міжнародного злиття, поглинання та створення великих транснаціональних банків (ТНБ) [7, 142-147].

Транснаціональні банки – це великі банківські установи, які мають широку розгалужену та тісно інтегровану систему закордонних підрозділів, що контролюють світовий фінансових ринок [8].

Коваленко В. В. разом з Вербицькою Я.Є. вважають, що існують 4 групи банків, які виконують міжнародні операції. До першої групи належать банки, які мають лише одну закордонну філію і в ній є незначна частка активів та прибутків.

До другої групи належать ті банки міжнародні філії яких приносять до 10 % прибутку. Дані філії підпорядковані материнському банку і не мають статусу самостійного.

Третя група - транснаціональні банківські угруповання. Їх прибуток від операцій на міжнародному ринку фінансових послуг становить 25-35% загального прибутку банку.

Четверта група – глобальні банки, які діють на ринках банківських послуг багатьох держав і їх головною метою являється отримання прибутку від того типу послуг, що існує на тому чи іншому ринку.

Дані науковці зазначають, що банки не відразу стають міжнародними, а поступово розвиваючись, маючи лише деякі риси міжнародних банківських операцій поступово підвищують свою конкурентоспроможність та набувають статусу транснаціонального банку [9, с. 35-37].

На думку І.З. Сторонянської та І.С. Музики після ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом утворяться такі позитивні можливості для розвитку економіки, як більш широкий доступ до інвестиційних ресурсів західних інвесторів; розширення доступу до кредитних ресурсів населення та суб'єктів реальної економіки; впровадження нових стандартів корпоративного управління та обслуговування клієнтів; формування прозорих, якісних і позбавлених корупції схем діяльності банківських установ, відносин між банківською установою та споживачем її послуг; впровадження новітніх банківських продуктів і технологій ведення банківської діяльності [10].

Дійсно, передумови до інтеграції банківської системи України до європейського простору закладені, але на даний момент існують такі проблеми, як нерациональна територіальна структура та незбалансованість регіонального розвитку, тобто високий рівень зосередження банків та їх активів у найбільших містах України та відсталість банківського сектору в інших регіонах (рис.1.3).

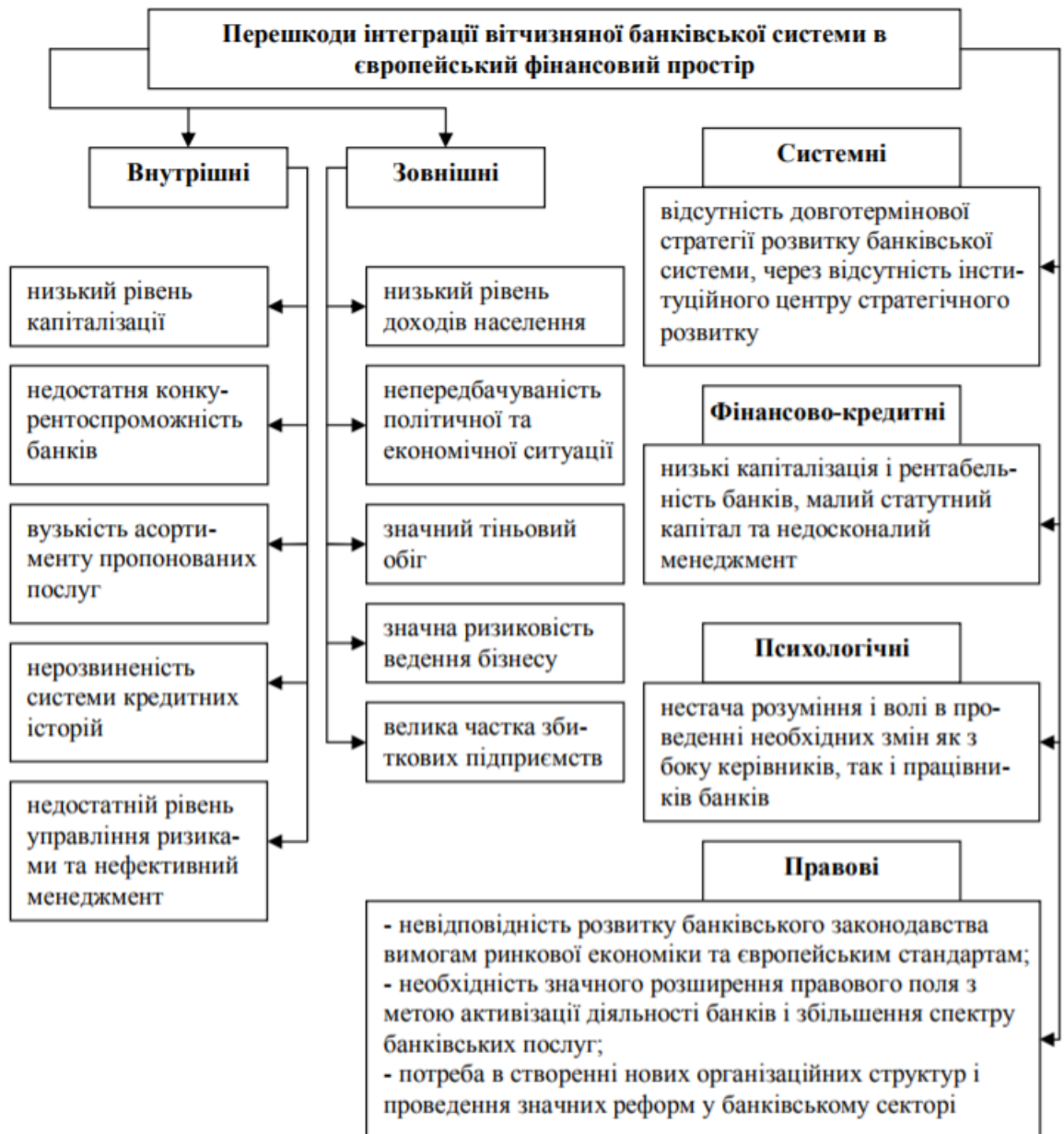

Рис. 1.3. Перешкоди інтеграції вітчизняної банківської системи в європейський фінансовий простір

Джерело: за даними [10]

Більшість науковців характеризують ринок банківських послуг наявністю таких проблем, як відсутність довіри до банків з боку фізичних осіб, особливо після фінансової кризи 2008 року і на початку 2014 року; недостатня прозорість діяльності банківських установ; незбалансованість регіонального розвитку ринку банківських послуг.

Комерційні банки України мають у декілька тисяч разів меншу капіталізацію ніж європейські банки, що не дозволяє їм активно надавати позики. Через те, що в Європі низька облікова ставка в ЄЦБ та низькі процентні ставки, їх кредитний портфель є більш якісним. Фондові біржі в Україні не є ефективним заходом для залучення коштів та випуску цінних паперів банками. Наявність валютних, кредитних та процентних ризиків також поживляє конкурентоспроможність у порівнянні з європейськими банками. Відкриття іноземних філій банків на території інших держав також не передбачається. Суттєвою проблемою, яка постає на шляху до євроінтеграції українських банків є те, що рейтингові вітчизняні системи банків не визнаються в Європі [11].

Враховуючи вищезазначені проблеми основними умовами для інтеграції у європейський банківський простір є регулювання прозорості діяльності банків спираючись на “Основні принципи ефективного банківського нагляду” Базельського комітету, запобіганню відмиванню грошей, застосовуючи рекомендації групи FATF. Дані принципи не є обов’язковими до виконання, але вони допомагають стандартизувати банківську діяльність і набувають статусу глобальних и загальновживаних.

Щодо проблеми обмеженості ресурсів вітчизняних комерційних банків, то вони можуть бути вирішені шляхом виходу комерційних банків на європейський міжбанківський ринок, залученням коштів від всесвітніх фінансових організацій до Національного банку України, щоб він їх розподілив між комерційними банками, стимулювання розвитку утворення філій іноземних банків в Україні [11].

Угода про підписання Україною Асоціацію з ЄС спричинила до появи низки переліків та недоліків для банківської системи України див табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Позитивні та негативні наслідки євроінтеграційних процесів для
банківської системи України

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Зростання інвестиційної привабливості	Посилення нерівноправної конкуренції
Зниження ціни на кредитні ресурси	Поширення ролі іноземних банків, які здатні впливати на кредитну політику держави
Імплементація стандартів з банківського обслуговування	Нерівномірність розвитку реального та фінансового секторів
Підвищення прозорості діяльності комерційних банків	Зростання валютних дисбалансів у структурі активів та пасивів банку
Перехід до нових банківських продуктів та особливостей обслуговування	Наявність циклічності розвитку фінансової системи

(Джерело: розроблено автором за даними [13])

На рівні окремого комерційного банку інтеграція до європейського простору означає перш за все аналіз внутрішніх потреб і можливостей банку, можливість підтримання зарубіжної філії. З метою відкриття іноземних філій потрібна наявність вільних ресурсів у банку, аналіз законодавства країни, у якій планується відкриття філії, дослідження умов її відкриття та пошук можливостей до входу на міжнародний ринок банківських послуг.

Варто відзначити також, що відповідно до теперішнього етапу еволюції міжнародного ринку банківських послуг характерними є такі особливості як:

- універсалізація банківської діяльності;
- лібералізація державного регулювання банківської сфери;
- розширення територіальної сфери діяльності банків;

- посилення конкуренції на ринку між банками і небанківськими фінансово-кредитними установами та підвищення ролі нецінових методів конкурентної боротьби;

- розширення асортименту банківських послуг спрямоване, з одного боку, на поліпшення якості обслуговування клієнтів, а з іншого, – на диверсифікацію прибуткових статей банку, що дає змогу отримувати дохід навіть при змінах ринкової кон'юнктури та падінні попиту на окремі види послуг.

Отже, становлення сучасної світової банківської системи це результат тривалої концентрації й централізації банківського капіталу, а міжнародні банки стали інституційною основою переливу капіталів, яка зазнала еволюційних змін у процесі збагачення форм і видів міжнародних економічних відносин [12].

Для подальшої євроінтеграції банківської системи України потрібна стабілізація банківської системи, шляхом припинення активності банків з непрозорою діяльністю, підвищення рівня довіри населення до банківських продуктів, вихід на новий рівень якості обслуговування клієнтів та застосування нетрадиційних, нових методів зовнішньоекономічної діяльності банків, спираючись на досвід комерційних банків Європи. Дані заходи на макроекономічному рівні з боку НБУ та на мікроекономічному рівні з боку комерційних банків України сприятимуть зростанню притоку капіталу в тому числі і іноземному.

1.2. Особливості організації зовнішньоекономічної діяльності комерційних банків в Україні

Банк - це юридична особа, яка являється суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, і тому повністю підпорядковується Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність від 16.04.1991 року.

Відповідно до Закону всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають рівне право здійснювати будь-які її види, прямо не заборонені законами України, незалежно від форм власності й інших ознак. Юридичні особи мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність відповідно до їх статутним документам з моменту знаходження ними статусу юридичної особи.

Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” визначає види банківського обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), органи державної влади, які здійснюють управління ЗЕД та їх функції, а також особливості проведення розрахунків та кредитування суб'єктів ЗЕД [14].

Закон про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті регулює терміни, у які виручка від експортних операцій бути зарахована на рахунки в уповноважених банках. Так, виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки в уповноважених банках у строки виплати заборгованостей, зазначені в контрактах, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного оформлення (виписки вивізної вантажної митної декларації) продукції, що експортується, а в разі експорту робіт (послуг), прав інтелектуальної власності - з моменту підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг, експорт прав інтелектуальної власності. Перевищення зазначеного строку потребує висновку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку [15].

Національний банк в свою чергу встановлює термін, у який придбана валюта на міжбанку повинна бути використана для виконання резидентом своїх зобов'язань перед нерезидентами.

У разі порушення резидентами строків, установлених Національним банком України придбана валюта продається уповноваженими банками протягом 5 робочих днів на міжбанківському валютному ринку України. При цьому позитивна курсова різниця, що може виникнути за такою операцією, щоквартально направляється до Державного бюджету України, а негативна

курсова різниця відноситься на результати господарської діяльності резидента [15].

Декрет Кабінету Міністрів України. Про систему валютного регулювання і валютного контролю установлює режим здійснення валютних операцій на території України, визначає загальні принципи валютного регулювання, повноваження державних органів і функції банків та інших фінансових установ України в регулюванні валютних операцій, права й обов'язки суб'єктів валютних відносин, порядок здійснення валютного контролю, відповідальність за порушення валютного законодавства [16].

Національний банк України видає індивідуальні та генеральні ліцензії на здійснення валютних операцій, які підпадають під режим ліцензування згідно з цим Декретом.

Генеральна ліцензія - це документ Національного банку, що надається банкам та дозволяє здійснювати валютні операції, які не потребують індивідуальної ліцензії.

Генеральні ліцензії видаються комерційним банкам та іншим фінансовим установам України, національному оператору поштового зв'язку на здійснення валютних операцій, що не потребують індивідуальної ліцензії, на весь період дії режиму валютного регулювання.

Національний банк надає банкам генеральні ліцензії для здійснення таких валютних операцій: неторговельні операції з валютними цінностями; операції з готівковою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін, прийняття на інкасо), що здійснюються в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків; операції з готівковою іноземною валютою (купівля, продаж, обмін), що здійснюються в пунктах обміну іноземної валюти, які працюють на підставі укладених банками агентських договорів з юридичними особами - резидентами; ведення рахунків клієнтів (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів - нерезидентів у грошовій одиниці України; ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і

нерезидентів) в іноземній валюті; кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України; відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними; відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними; залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України; залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках; торгівля іноземною валютою на валютному ринку України [за винятком операцій з готівковою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін), що здійснюється в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків і агентів; торгівля іноземною валютою на міжнародних ринках; залучення та розміщення банківських металів на валютному ринку України; залучення та розміщення банківських металів на міжнародних ринках; торгівля банківськими металами на міжнародних ринках.

Неплатоспроможні комерційні банки, ліквідацію яких здійснює Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, мають право здійснювати валютні операції без ліцензії Національного банку України з дотриманням законодавства України про систему валютного регулювання і валютного контролю з метою здійснення процедури виведення неплатоспроможного банку з ринку [19].

На кореспондентські рахунки комерційних банків зараховуються кошти в іноземній валюті, що надходять:

- на користь нерезидентів;
- на користь самого банку-нерезидента, в тому числі: одержані банком нараховані відсотки, в тому числі за залишком коштів на кореспондентському рахунку, якщо це передбачено Угодою;
- зарахування з власного кореспондентського рахунку в іноземній валюті, відкритого в іншому уповноваженому банку України;

за міжбанківськими операціями:

- з іншими банками-нерезидентами через їх власні кореспондентські рахунки;
- з уповноваженими банками України, які мають право на здійснення цих операцій згідно з відповідними пунктами банківської ліцензії та генеральної ліцензії;
- внаслідок купівлі на міжбанківському валютному ринку України згідно з чинним законодавством України та відповідно до порядку торгівлі валютними цінностями, встановленого Національним банком України;
- за неторговельними платежами згідно з чинним законодавством України;
- за іншими операціями, які не суперечать чинному законодавству

України [16].

Міжнародна, або зовнішньоекономічна, банківська діяльність, називається Банкінгом (англ. "Banking" - банківська справа), вона містить такі елементи: іноземні організаційні одиниці банку; міжнародні кореспондентські відносини; банківські валютні перекази; принципи міжнародних банківських кредитів; інші міжнародні банківські послуги. Тобто, банкінг - це міжнародний банківський бізнес [18, 134].

Міжбанківські розрахунки - це система здійснення і регулювання платежів за грошовими вимогами і зобов'язаннями, які виникають між банківськими установами в процесі їх діяльності [19].

Маючи широкий практичний досвід у сфері валютно-фінансових відносин, банки надають своїм клієнтам широкий спектр послуг, серед яких вибір ефективніших форм міжнародних розрахунків, консультації щодо складання платіжних умов зовнішньоторговельних контрактів, страхування ризиків, видача банківських гарантій тощо. Ступінь їх впливу в міжнародних розрахунках залежить від масштабів зовнішньоекономічних зв'язків країни, купівельної спроможності її валюти, спеціалізації та універсалізації банків, їх

фінансового стану, ділової репутації, мережі філій і кореспондентських рахунків [21,35-37].

Міжнародні розрахунки базуються на проведенні банками різного роду фінансових платежів. Для здійснення платежів, що перетинають кордони, банки відкривають іноземні філії або рахунки в банках-кореспондентах за кордоном. Усі великі банки, які активно працюють на міжнародному рівні, мають власні закордонні філії у найважливіших торговельних центрах світу - в Нью-Йорку, Лондоні, Токіо, Люксембурзі, Цюриху, Франкфурті-на-Майні, Гонконзі та Сінгапурі [21, 35].

Однак банки не можуть утримувати власні філії в усіх країнах, з якими їхні клієнти мають ділові контакти, тому для співробітництва з закордонними банками вони встановлюють кореспондентські відносини.

В Україні Міжбанківські розрахунки можуть здійснюватись:

- через систему електронних платежів (СЕП) Національного банку України;
- через власну внутрішньобанківську платіжну систему;
- через прямі кореспондентські відносини між банками.

Головним призначенням кожної із систем є якнайшвидше транспортування розрахункових документів між банками та переказування коштів від платника до одержувача. Використання внутрішньобанківської платіжної системи передбачено між установами одного банку - юридичної особи. А розрахунки між різними банками - юридичними особами здійснюються на основі кореспондентських відносин. Міжбанківські розрахунки виникають тоді, коли платник й одержувач коштів обслуговуються різними банками, а також при взаємному кредитуванні банків і переміщенні готівки. Такі розрахунки здійснюються через кореспондентські рахунки, що відкриваються на балансі кожного банку [22, с. 145-151].

Організація кореспондентських відносин з іноземними банками необхідна.

Кореспондентські відносини можуть бути односторонні і двосторонні.

Міжнародна банківська справа охоплює такі операції: надання кредитів іноземним клієнтам-нерезидентам, залучення депозитів від клієнтів-резидентів інших країн, надання іноземної валюти для проведення міжнародних операцій, виконання міжнародних розрахунків і хеджування клієнтів від ризиків у міжнародній торгівлі, надання різноманітних фінансових послуг для іноземних клієнтів. Міжнародна діяльність банку передбачає взаємодію або з іноземним банком-кореспондентом за кордоном, або зі своєю структурною одиницею: дочірнім банком, філією, представництвом. Залежно від масштабів діяльності банки використовують певні інституційні можливості для провадження міжнародної діяльності. Зі збільшенням обсягів зовнішньоекономічних послуг банк переходить від міжнародного департаменту до організації зарубіжних представництв або філій, дочірніх банків, які здійснюють низку чи весь комплекс банківських операцій [23, с. 284-289].

Діяльність комерційних банків у сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин характеризують так:

- банки проводять постійне переливання фінансових ресурсів відповідно до потреб учасників міжнародних економічних відносин;
- банки сприяють перерозподілу фінансових ресурсів, у зв'язку з чим забезпечується вирівнювання норми прибутку у різних секторах міжнародної економіки;
- переливання фінансових ресурсів забезпечує неперервність процесу виробництва у масштабах світового господарства, створюються умови для розширення виробництва;
- збільшуються обсяги накопичення капіталу, що сприяє його концентрації та централізації;
- створюються нові можливості для ефективного розміщення інвестицій.

Отже, у процесі зовнішньоекономічної діяльності банки керуються Законом України про зовнішньоекономічну діяльність, порядком про здійснення розрахунків в іноземній валюті, спираються на Декрет Кабінету Міністрів України про Систему валютного регулювання, який зазначає, які

типи ліцензій повинні бути отримані при виконанні тої чи іншої операції. Дані ліцензії допомагають банкам здійснювати перечислення іноземної валюти на кореспондентські рахунки банкам резидентам або нерезидентам, залучувати та надавати кошти в іноземній валюті.

1.3 Методика оцінки зовнішньоекономічної діяльності банківських установ

Важливою методологічною рисою аналізу банківської діяльності є розробка і використання системи показників, необхідної для комплексного, системного дослідження причинно-наслідкових зв'язків економічних явищ і процесів у господарській діяльності підприємства

Під методом слід розуміти спосіб дослідження предмета. Методом аналізу банківської діяльності комерційного банку є комплексне органічно пов'язане дослідження діяльності комерційного банку з використанням статистичних, економіко-математичних, облікових та інших способів обробки інформації. Особливостями методу аналізу банківської діяльності є: використання системи показників, що характеризують діяльність банку, вивчення факторів і причин їх змін, виявлення і вимірювання взаємозв'язку між ними.

У процесі комплексного аналізу банківської діяльності необхідно використовувати таку методику, яка в найбільшій мірі буде сприяти його ефективності. В аналізі банківської діяльності методика являє сукупність аналітичних способів і правил вивчення діяльності банку, спрямованих на дослідження різних об'єктів аналізу. Вони допомагають отримати найбільш повну оцінку фінансової стійкості і прибутковості банку.

Аналіз показників прибутковості банку здійснюють порівняно з планом і в динаміці. Двома важливими показниками ефективності діяльності банку являються:

- 1) ROA — прибутковість активів банку;

2) ROE — прибутковість акціонерного капіталу банку.

Прибутковість активів банку розраховують за такою формулою:

$$ROA_1 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середні загальні активи}} \quad (1.1)$$

На практиці вважається, якщо показник прибутковості активів перевищує 1 %, то банк працює рентабельно.

Прибутковість акціонерного капіталу розраховуються за такими двома показниками:

$$ROE_1 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середній акціонерний капітал}} \quad (1.2)$$

Оптимальне значення цього показника — не менше 15 %.

На практиці деякі банки (а особливо — їх акціонери) цей показник прибутковості деталізують за допомогою коефіцієнта віддачі статутного капіталу:

$$ROE_2 = \frac{\text{Прибуток банку}}{\text{Статутний капітал}} \quad (1.3)$$

Цей показник характеризує доцільність та ефективність вкладення акціонерами своїх коштів та ефективність віддачі статутного капіталу, а також спроможність банку розпоряджатися всіма його коштами. Для акціонерів і пайовиків певного банку важливе значення має порівняння процента віддачі статутного капіталу з аналогічним показником інших банків для з'ясування сфер найбільш дохідного та вигідного розміщення своїх коштів.

Для оцінки ефективності видатків банку використовують показник рівня їх прибутковості (RB), який розраховують за такою формулою:

$$RB = \frac{\text{Прибуток банку}}{\text{Витрати банку}} \quad (1.4)$$

Для проведення аналізу діяльності банку використовують такі методи:

— Метод порівняння. За допомогою даного методу вивчаються загальні та специфічні в економічних явищах зміни досліджуваних об'єктів, тенденції і закономірності їх розвитку.

– Метод застосування показників в порівняльній вигляд. Цей метод використовується при порівнянні фактичних показників з показниками попередніх періодів.

– Метод використання абсолютних і відносних показників. Абсолютні показники характеризують кількісні розміри видаваних кредитів, залучених коштів, капіталу банку тощо. Відносні - відображають співвідношення будь-яких абсолютних показників шляхом ділення одного на інший. До них відносяться показники виконання плану, динаміки, структури (питома вага), ефективності тощо. Даний метод є одним з головних або ключових в аналізі банківської стійкості. З його допомогою оцінюються показники ліквідності, платоспроможності, прибутковості банку.

– Метод угруповань. Дозволяє шляхом систематизації даних балансу розібратися в сутності явищ і процесів, які аналізуються. При аналізі фінансової стійкості застосовується угруповання рахунків балансу з точки зору виділення власних і залучених коштів, довгострокових і короткострокових кредитів, термінів активно-пасивних операцій для розрахунку показників ліквідності, видів доходів, витрат і прибутку.

– Балансовий метод. Служить, головним чином, для відображення співвідношень, пропорцій груп взаємозалежних і врівноважених економічних показників, підсумки яких повинні бути рівні. Даний метод допомагає зрозуміти економічний зміст функціонування банку. Правильно розуміючи баланс банку, можна охарактеризувати його поточний фінансовий стан, а також ефективність активно-пасивних операцій.

– Графічний метод. Являє собою масштабне зображення показників за допомогою геометричних знаків або умовно-художніх фігур. Завдяки даному методу досліджуваний матеріал стає зрозумілішим.

– Метод табличного відображення аналітичних даних. Результати аналізу, як правило, надаються в результаті таблиць. Це найбільш раціональна і зручна для сприйняття форма уявлення аналітичної інформації. Табличний матеріал дозволяє охопити аналітичні дані в цілому як єдину систему [23].

Найбільш зручним і простим способом розрахунку ефективності зовнішньоекономічної діяльності банку є метод витрат.

Оскільки банки виконують не тільки зовнішньоекономічні операції, то щоб розрахувати ефективність кожної із виконуваних операцій потрібно проаналізувати витрати на неї і отриманий дохід від даних операцій і порівняти дані величини.

Формула ефективності зовнішньоекономічної діяльності виглядає наступним чином:

$$E_{\text{зед}} = (P_{\text{дох}} + K_{\text{дох}} + I_{\text{дох}} - P_{\text{зат}} - I_{\text{зат}}) / (P_{\text{дох}} + K_{\text{дох}} + I_{\text{дох}}) * 100\% \quad (1.5)$$

Де $E_{\text{зед}}$ – ефективність зовнішньоекономічної діяльності;

$P_{\text{дох}}$ – проценті доходи;

$K_{\text{дох}}$ – комісійні доходи;

$I_{\text{дох}}$ – інші доходи;

$P_{\text{зат}}$ – процентні витрати;

$I_{\text{зат}}$ – інші затрати

Для промислових підприємств даний коефіцієнт повинен бути на рівні 10%, для банків чим більше тим краще.

Ефективність за формулою 1.5 обчислюють виключно за прямими витратами, що відповідає класичним методом калькулювання за неповними витратами "direct - cost", коли в собівартість певних товарів (продуктів) зараховують тільки прямі витрати.

Таким чином, основними показниками ефективності діяльності банку являються показники прибутковості активів та показник прибутковості капіталу. До основних методів аналізу зовнішньоекономічної діяльності банку належать: балансовий метод, метод порівнянь, метод табличного відображення аналітичних даних, економіко-математичне моделювання.

Висновки до розділу 1.

Перший розділ дипломної роботи присвячено розгляду теоретичних знань з питань євроінтеграційних процесів, що відбуваються в банківській системі

України, дослідженню нормативно-правової бази на основі якої здійснюється зовнішньоекономічна діяльність банків та методиці дослідження зовнішньоекономічної діяльності банків. Основними результатами досліджень є такі:

1. Комерційні банки постійно взаємодіють з банками інших країн і не існують відокремлено через глобалізацію економічного простору. В результаті цього явища зростає частка іноземного капіталу в інших банках, утворюється ринок транснаціональних банківських послуг і це впливає на розвиток банківської системи в цілому. Як наслідок взаємодії створюється – міжнародна банківська діяльність. В умовах євроінтеграційних процесів основними проблемами, що гальмують розвиток міжнародного банківського бізнесу є відсутність довіри до банків з боку фізичних осіб, особливо після фінансової кризи 2008 року і на початку 2014 року; недостатня прозорість діяльності банківських установ; незбалансованість регіонального розвитку ринку банківських послуг. Комерційні банки України мають у декілька тисяч разів меншу капіталізацію ніж Європейські банки, що не дозволяє їм активно надавати позики. Через те, що в Європі низька облікова ставка.

2. ЗЕД банків підпорядковується Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, Закону «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», що регулює терміни, у які виручка від експортних операцій бути зарахована на рахунки в уповноважених банках, Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», який установлює режим здійснення валютних операцій на території України, визначає загальні принципи валютного регулювання, повноваження державних органів і функції банків та інших фінансових установ України в регулюванні валютних операцій.

3. Свою діяльність банки виконують на основі Генеральних або Індивідуальних ліцензій. На підставі Генеральної ліцензії банки можуть здійснювати валютні операції, вести кореспондентські рахунки банків

(резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті; кореспондентські рахунки банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України.

4. Методами дослідження зовнішньоекономічної діяльності є порівняння абсолютних та відносних показників, графічний метод, метод групувань, метод табличного відображення даних, балансовий метод (аналізування активів та пасивів та знаходження дохідності, ефективності від здійснюваних операцій), SWOT аналіз.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «БАНК ВОСТОК» в аспекті євроінтеграції фінансового простору

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів

ПАТ “БАНК ВОСТОК” був заснований 23 квітня 2002 року та зареєстрований Національним банком України (НБУ) 17 жовтня 2002 року як ЗАТ «Агробанк». У грудні 2006 року Банк увійшов до складу Home Credit Group. 27 березня 2009 року Банк був перереєстрований у відкрите акціонерне товариство, а 27 травня 2010 року – в публічне акціонерне товариство. 21 грудня 2011 року 100% акцій Банку придбала група юридичних та фізичних осіб. Протягом 2012 року відбулись зміни у складі акціонерів. Станом на 31 грудня 2014 року, 100% акцій Банку належить ТОВ «Восток Капітал» [25].

ПАТ “БАНК ВОСТОК” ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «БАНК ВОСТОК» - універсальний Банк, який надає повний спектр банківських послуг для приватних і корпоративних клієнтів. Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Станом на 1 січня 2017 р розмір регулятивного капіталу Банку складає понад 567 млн.грн, що свідчить про його вміння розраховувати ризики та підтримувати банківську діяльність.

В умовах євроінтеграції банківської системи України НБУ постійно підвищує свої вимоги до розміру регулятивного капіталу і для банків, отримавши ліцензію після липня 2014 року мінімальний розмір регулятивного капіталу становить 500 млн. грн. Даний показник являється одним з найважливіших у діяльності банків, адже показує здатність банків реагувати на кредитні ризики та розраховуватися з кредиторами. Як ми бачимо ПАТ “БАНК ВОСТОК” є фінансово стабільним за даним показником.[26]

Метою діяльності Банку є отримання прибутку від надання банківських та інших фінансових послуг (крім послуг у сфері страхування), а також іншої

діяльності, здійснення якої Банком є можливим згідно Закону України «Про банки і банківську діяльність» та чинного законодавства України.

За напрямками своєї діяльності Банк функціонує як універсальний банк.

Для досягнення мети і реалізації предмету діяльності, на підставі генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій Банк здійснює наступні валютні операції:

- неторговельні операції з валютними цінностями; операції з готівковою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін, прийняття на інкасо), що здійснюються в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків; операції з готівковою іноземною валютою (купівля, продаж, обмін), що здійснюються в пунктах обміну іноземної валюти, які працюють на підставі укладених банками агентських договорів з юридичними особами-резидентами;
- ведення рахунків клієнтів (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України;
- ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті;
- ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України;
- відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;
- відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;
- залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;
- залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;
- торгівля іноземною валютою на валютному ринку України за винятком операцій з готівковою іноземною валютою та чеками (купівля,

продаж, обмін), що здійснюється в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків і агентів;

- торгівля іноземною валютою на міжнародних ринках;
- інші валютні операції на валютному ринку України та міжнародних ринках, які належать до фінансових послуг згідно зі статтею 4 Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг".

ПАТ «БАНК ВОСТОК» займає лідируючі позиції серед українських банків по кредитуванню підприємств всіх галузей економіки України, у тому числі – агропромислового комплексу, торгівлі і громадського харчування, машинобудування, транспорту і комунікацій.

Станом на 31 грудня 2016 року Банк мав 35 відокремлених підрозділів: 33 відділення (Дніпровська, Одеська, Херсонська, Миколаївська, Львівська, Черкаська, Київська, Харківська, Полтавська, Запорізька, Сумська області); 2 представництва у Києві. Для порівняння: станом на 31 грудня 2015 року – 35 відділень у Дніпрі, Одесі та Одеській області, Києві, Львові, Черкасах, Полтаві, Харькові, Херсоні, Запоріжжі), а також 3 представництва у Києві. Банк зареєстрований за адресою: вул. Курсантська 24, Дніпро, Україна. Підрозділи головного офісу Банку розташовані за адресою: вул. Канатна, 1-Б, Одеса, Україна, а також Крутогірний узвіз, 12, Дніпро, Україна [27].

З 2016 ПАТ «Банк Восток» увійшов до першої групи банків за класифікацією НБУ. Згідно з новими критеріями, до першої групи належать банки, частка активів яких більше 0.5% активів банківської системи [27].

Банк володіє усіма необхідними дозволами на здійснення банківської діяльності, зокрема:

- Банківська ліцензія № 204 від 18.10.2011 року;
- Генеральна ліцензія на здійснення валютних операцій № 204 від 18.10.2011 року;

Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб - Свідоцтво учасника № 157 від 19.11.2012 року.

Банк є одним з лідерів банківської системи України за темпами зростання в сфері кредитування корпоративного бізнесу. Банк здійснює фінансування підприємств усіх галузей економіки України і пропонує клієнтам фінансування в національній та іноземній валюті. Кредитні продукти банку засновані на класичних принципах кредитування і адаптовані під специфіку роботи кожного корпоративного клієнта.

ПАТ «Банк Восток» пропонує наступні види фінансування:

- овердрафт;
- кредитна лінія (відновлювальна, невідновлювальна);
- факторинг;
- документарні операції;
- торгове фінансування (експортне, імпортне);
- інвестиційне фінансування;
- структуроване фінансування;

23 грудня 2015 року незалежне рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг» оголосило про підтвердження довгострокового кредитного рейтингу ПАТ «Банк Восток» на рівні uaA. Прогноз рейтингу – стабільний. В ході оновлення рейтингу агентство використовувало фінансову звітність ПАТ «Банк Восток» за 2013-2014 рр. та I-III квартали 2015 року, а також внутрішню інформацію, надану банком у ході рейтингового процесу. Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом А характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності означає чутливість до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов [25].

У 2016 році у порівнянні з 2015р. кількість активів банку збільшилась на 1 183 562 тис. грн. (17,98%). Загальна структура активів Банку свідчить про виважене ставлення Банку до якості своїх активів. Такий підхід дозволяє Банку ефективно керувати ними та досягати позитивного результату за кожною

активною операцією. Банк є прибутковим, дотримується нормативів ліквідності та контролює притаманні Банку ризики.

Згідно з даними балансів 2016 року та 2015 року, відбулось збільшення сум зобов'язань на 1 086 542 тис. грн. або на 17,65%. У 2016 році у порівнянні з 2015 роком власний капітал банку зріс за рахунок зростання нерозподіленого прибутку на 94 356 тис. грн. або на 83,13% та зростання резервів та інших фондів банку на 2478 тис. грн. (45,49%).

Сукупний дохід банку у 2016 у порівнянні з 2015 роком зріс на 246 290 тис. грн. або на 93,93%, це свідчить, що банк успішно розподіляє власні та запозичені кошти і дозволяє йому отримувати прибуток [27].

Проведемо аналіз прибутковості активів та акціонерного капіталу банку (рис. 2.1).

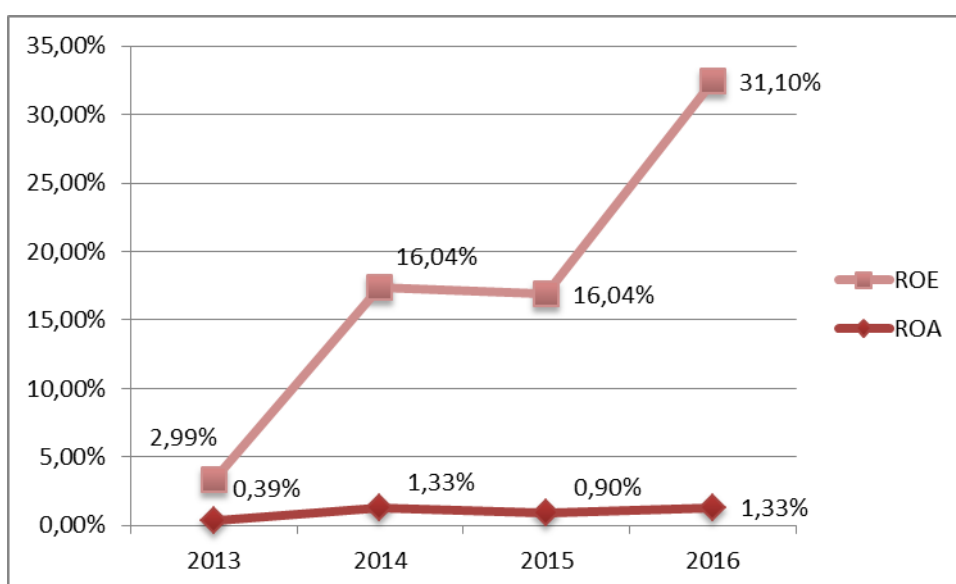

Рис. 2.1 Динаміка прибутковості активів банку та акціонерного капіталу протягом 2013-2016 років

Джерело: складено автором за даними [27]

Стосовно прибутковості активів банку, то нормі вище 1-го відсотка даний показник був у 2014 та 2016 році та становив 1,33% у 2015 році даний показник був 0,90% та у 2013 0,39%. Прибутковість акціонерного капіталу у 2014-2016 роках становила вище 15%, тому діяльність банку є ефективною. Навищий

показник показник рентабельності акціонерного капіталу був у 2016 році і відповідав 31,10%.

Для здійснення міжнародних платежів Банк має досить розгалужену систему банків-кореспондентів, що робить його конкурентоспроможним через те, що за наявності прямих кореспондентських відносин швидкість руху грошових потоків збільшується. Перелік банків кореспондентів ПАТ “БАНК ВОСТОК” надано в Додатку А. Найбільшими банками-кореспондентами для здійснення доларових розрахунків є Bank of New York і Raiffeisen Bank у Відні. Для операцій, що здійснюються в нечасто використовуваних валютах, таких як швейцарський франк, єни, білоруські, російські рублі, банк використовує кореспондентські розрахунки з JSC Ukreximbank та TRANSCAPITAL BANK [28].

Отже, ПАТ “БАНК ВОСТОК” протягом своєї діяльності постійно нарощує кількість активів та пасивів, та підтверджує рівень стабільного кредитора, маючи позитивні прогнози. У банку розширена структура кореспондентських відносин з Європейськими та найбільшими українськими банками, що робить його конкурентоспроможним.

2.2. Аналіз зовнішньоекономічних операцій ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів

ПАТ “БАНК ВОСТОК” як суб’єкт ЗЕД імпортує наступні послуги різних інформаційних агентств, таких, як SWIFT, REUTERS, TELEX та інших.

Система SWIFT забезпечує передавання та доставляння банківських повідомлень різного типу між банками - учасниками системи та не виконує жодних розрахункових чи інші операцій з банківської обробки цих повідомлень. За допомогою SWIFT коду Банк здійснює платежі. Достатньою умовою здійснення платежу є SWIFT код банку бенефіціара та номер його рахунку. Власний SWIFT-код Банку SWIFT: ACJCUA2N [29].

Основними перевагами платежів через систему SWIFT є те, що це дуже швидкий, надійний і зручний спосіб оплати товарів і послуг за кордоном. За допомогою цієї системи можна швидко і легко оплатити різноманітні послуги. Переводити гроші в цій системі може будь-яка організація, а одержувачем може бути хто завгодно. Дана система об'єднує більшість ведучих банків практично усіх держав світу. Метою створення SWIFT була розробка стандартизації та раціоналізації міжбанківських платіжних операцій та мінімізація таких ризиків як помилкове направлення платежів та фальсифікація платіжних доручень. Як результат функціонування SWIFT були створені стандарти банківської документації, визнаної міжнародною організацією ISO [30].

Типові SWIFT повідомлення містять дані про рух платежів клієнтів, міжбанківський рух платежів, дані про кредитні і валютні операції, виписки з поточного рахунку банків.

Система SWIFT забезпечує багаторівневу систему захисту інформаційних повідомлень. Вартість їх менше, ніж інших телекомунікаційних повідомлень, і не залежить від відстані. Копії всіх переданих повідомлень зберігаються в архіві і можуть бути надані в разі судового розгляду [31]

З технічної точки зору мережа SWIFT являє собою міжнародну комунікаційну мережу, що дозволяє фінансовим організаціям з різних країн підключитися до неї, використовуючи комп'ютери і термінали різних типів, для передачі банківської та фінансової інформації. В системі ухвалений спеціальний формат банківських повідомлень - стандарт, який розвивається за допомогою робочої групи фахівців банків і самою організацією SWIFT. В системі SWIFT використовуються як міжнародні стандарти, розроблені ISO, так і стандарти Міжнародної торгової палати (ICC). [30].

Що стосується агентства послуг REUTERS, то це лідуєчий постачальник аналітичної інформації, інформаційних рішень і баз даних для бізнесу і професіоналів у світі. Розуміння галузевої специфіки та використання інноваційних технологій дозволяє компанії надавати інформацію, важливу для

прийняття рішень в сфері фінансів та управління ризиками, корпоративного управління, юриспруденції, адміністрування оподаткування, бух обліку, науки і медіа [30].

Послуги компанії THOMSON REUTERS банк використовує в основному для користування платформою THOMSON REUTERS DEALING 3000, але при необхідності ПАТ “БАНК ВОСТОК” може скористатися послугами даної компанії з метою запиту інформації, що стосується стану банківського ринку або якогось контрагенту.

ПАТ “БАНК ВОСТОК” в основному користується платформою на базі REUTERS – REUTERS DEALING 3000 та спільно з Банком-Контрагентом визначає та підтверджує умови розрахунків. Такі операції стосуються: суми та валюти кредитів; дати і часу поставки коштів, дати і часу повернення коштів, процентної ставки, платіжної інструкції з реквізитами платежі та умовами забезпечення, якщо необхідно [32].

В умовах євроінтеграції зростає необхідність використання банком послуг SWIFT та THOMSON REUTERS. Динаміку витрат Банку на послуги SWIFT та REUTERS надана у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Витрати ПАТ “БАНК ВОСТОК” від операцій SWIFT, THOMSON
REUTERS за 2013 -2016 роки у гривневому еквіваленті

Рік/Назва Послуги	SWIFT	THOMSON REUTERS
1	2	3
2013	250 138,99	871 224,21
2014	316 198,95	1 302 188,01
2015	776 696,79	1 709 338,83
2016	1 869 959,82	2 203 293,18
Зміни абсолютні у гривні		
2014 до 2013 року	66 059,96	430 963,80
2015 до 2014 року	460 497,84	1 062 584,00
2016 до 2015 року	1 093 263,03	493 954, 35
2016 до 2013 року	1 619 820,83	1 332 068,97

Продовження таблиці 2.1

Зміни відносні, приріст у %		
2014 до 2013 року	26,41	49,47
2015 до 2014 року	145,64	81,60
2016 до 2015 року	140,76	28,90
2016 до 2013 року	647,57	152,90

Джерело: розроблено автором за даними [32]

Як ми бачимо з даної таблиці, витрати на послуги SWIFT постійно зростали упродовж чотирьох років. Так найбільшого приросту було досягнуто у 2015 році і даний приріст становив 145,64% або 460 497,84 грн у порівнянні з 2014 роком. У 2016 у порівнянні з 2015 величина витрат на послуги зросла на 1 619 820,83 грн, або на 140,76%. Даний зріст свідчить про те, що банк активно користується послугами даної телекомунікаційної системи та регулярно проводить більшу кількість платежів. За період 4 роки витрати на послуги SWIFT зросли на 647,57%.

Стосовно витрат на послуги THOMSON REUTERS, то протягом періоду з 2013 по 2016 роки відбувалося стабільне зростання витрат на дані послуги (рис 2.2)

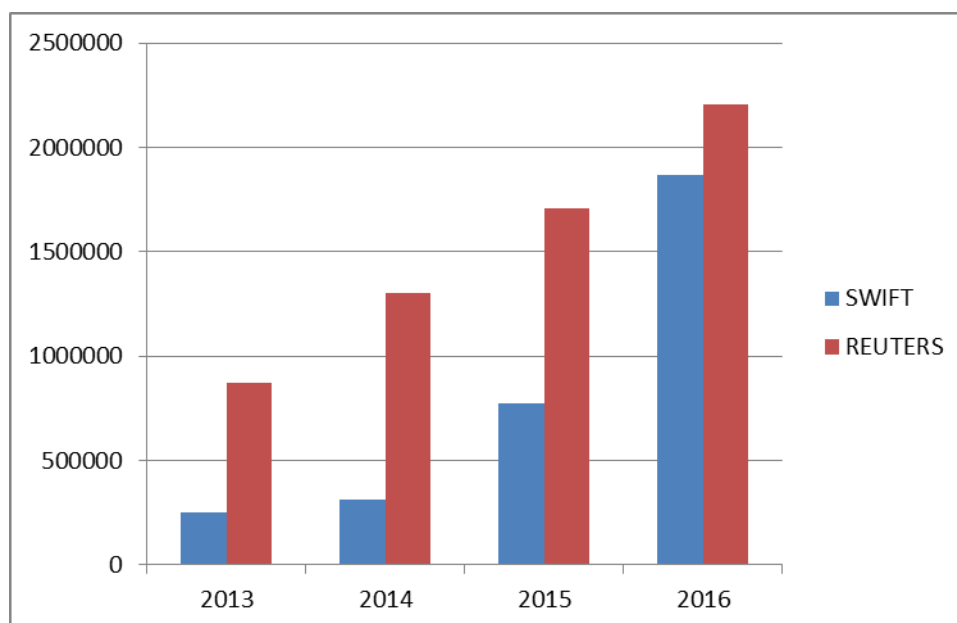

Рис. 2.2. Динаміка витрат на посуги SWIFT ТА REUTERS

Джерело: складено автором за даними [32]

. Так, найбільшого приросту витрат банком було досягнуто у 2015 році 2 364 772,00 грн, що означає підвищену кількість операцій, пов'язаних з обміном іноземної валюти та міжбанківськими кредитами. У 2016 році у порівнянні з 2015 роком витрати на послуги THOMSON REUTERS зросли на 28,90% , зберігається тенденція до зростання витрат. В цілому за період 4 роки витрати на послуги THOMSON REUTERS зросли на 152,90% [31].

У 2015 у порівнянні с 2014 найбільшого приросту досягли витрати на користування послугами SWIFT і вони збільшилися на 460497,84 грн або на 145,64% .

ПАТ “БАНК ВОСТОК” активно залучає кошти у міжнародній фінансовій організації – Чорноморському банку торгівлі та розвитку (ЧБТР). Банк був утворений 1998 року у місті Салоніки, Греція, яке знаходиться на території Європейського Союзу [33].

Чорноморський банк торгівлі та розвитку відноситься до міжнародної організації Чорноморське економічне співробітництво.

Основоположним документом, що визначає діяльність ЧБТР є Угода про створення Чорноморського банку торгівлі та розвитку, зареєстрована ООН[33].

Цілями ЧБТР є розвиток торговельних зв'язків у регіоні, сприяння реалізації міжнародних проектів, сприяння іноземним інвестиціям, надання гарантій при розвитку торговельних і економічних зв'язків як на державному рівні, так і в приватному бізнесі. Статутний капітал банку 3 млрд СПЗ [33].

ПАТ “БАНК ВОСТОК” у грудні 2014 року, згідно умов Договору повернув кредит міжнародної організації Чорноморському Банку Торгівлі та розвитку (ЧБТР) в сумі 5 000 тисяч доларів США (еквівалент 39 570 тисяч гривень на 31 грудня 2013 року), який було отримано в грудні 2013 року.

На підставі нового укладеного договору з ЧБТР Банк отримав в грудні 2014 року кредит в сумі 5 000 тисяч доларів США . Балансова вартість кредиту за станом на 31 грудня 2014 року складає 77 968 тисяч гривень. Проценти за договором нараховуються із розрахунку 7,6053 процентів річних (на основі 12-тимісячної ставки LIBOR за доларами США та маржі в розмірі 7%) та

сплачуються по закінченню строку кредиту. Метою даного кредиту було залучити запозичені кошти для подальшого кредитування власних клієнтів Банку та отримання прибутку див. табл. 2.2 [32].

Як ми бачимо з табл. 2.2, в 2014 році Банк отримав 2 кредити від Black Sea Trade and Development Bank в доларах США, довгостроковий та короткостроковий. Короткостроковий кредит на 5 мільйонів доларів США був закритий 14 грудня 2015 року, а довгостроковий на суму 2.5 млн. доларів США був отриманий 29 грудня 2014 року за процентною ставкою 8,3608.

Таблиця 2.2

Графік отримання кредиту від ЧБТР за 2014-2016 роки

Параметри і обсяги укладених договорів в USD						
Black Sea Trade and Development Bank					Короткостроковий кредит	Довгостроковий кредит
Дата	Дата	ID	% ставка	Статус	USD	USD
Початку	Закінчення					
19.12.2014	14.12.2015	1	7,6053	Закрит	5 000 000	
29.12.2014	06.02.2018	2	8,3608	Діє		2 500 000
06.08.2015	06.02.2018	2	8,48585	Діє		2 500 000
21.12.2015	06.02.2018	2	6,48585	Діє		2 500 000
31.12.2016	06.02.2018	2	7,1585	Діє		2 500 000
08.02.2016	06.02.2018	2	7,1585	Діє		2 000 000
08.08.2016	06.02.2018	2	7,1585	Діє		1 500 000

Джерело: розроблено автором за даними [33]

Далі протягом 2015 року відбувалась зміна процентної ставки по кредиту. Дата закриття цього кредиту 06 лютого 2018 року. У лютому та серпні 2016

року відбулося повернення кредиту у розмірі 1 мільйон доларів. Залишок кредиту на 01.01. 2017 -1.5 мільйони доларів США.

Основним джерелом доходів від зовнішньоекономічної діяльності Банку є від наданих та залучених міжбанківських кредитів.

ПАТ “БАНК ВОСТОК” для підтримання ліквідності своїх ресурсів використовує міжбанківські кредити. Так міжбанківський кредит (interbank loans) – кредит, наданий на міжбанківському ринку одним банком іншому. Кредитні відносини між банками визначаються на договірних засадах шляхом укладання кредитних угод, які передбачають умови розміщення тимчасово вільних коштів, права та зобов’язання сторін з належним оформленням справ [34].

Банк визначає ціль залучення коштів – забезпечення операційної ліквідності та погашення короткострокових зобов’язань перед третіми особами. Банк використовує залучені кошти відповідно до потреб своєї діяльності .

Банк-Контрагент надає Банку позикові кошти відповідно до Договорів. Сума позикових коштів визначається шляхом узгодження Сторонами та залежно від обсягу вільних грошових ресурсів Банка-Контрагента.

Банк - кореспондент виконує функції мобілізації грошових коштів, визначення цілей поповнення Рахунку та суми зарахувань, здійснення розрахунків з використанням коштів на Рахунку та функцію вигодонабувача. При цьому Кореспондент приймає кредитний та процентний ризик в повній мірі, а валютний – в обмеженій.

Банк здійснює функції проведення розрахунків з використанням коштів на Рахунку, визначення термінів, порядку сплати відсотків за Рахунком та розміру процентної ставки за Договором. Щодо прийнятих ризиків, то Банк повністю несе валютний ризик, а процентний – не несе.

Таким чином, особливості ризиків Кореспондента значною мірою визначають ціноутворення за такими операціями, зокрема кредитний та процентний ризики, а також в обмеженій мірі - валютний ризик.

Банк спільно з Банком-Контрагентом визначають та підтверджують умови розрахунків у системі REUTERS DEALING або іншими погодженими засобами зв'язку відповідно до умов Договорів:

- суму і валюту Кредитів;
- дату і час поставки коштів;
- дату і час повернення коштів;
- процентну ставку;
- платіжні інструкції з реквізитами платежів;
- умови забезпечення, якщо необхідно [32].

Окрім підтримання ліквідності, міжбанківський кредит (МБК) використовується для забезпечення рентабельного вкладення коштів. МБК є потужним джерелом кредитних ресурсів, здатним підтримувати стабільність кредитного потенціалу банків.

До недоліків МБК можна віднести його короткостроковий характер і те, що він являє собою дорогий по відношенню до інших джерел кредитний потенціал банку. Для розвитку міжбанківського кредитування необхідна інформаційна база, що характеризує фінансовий стан банків - їх платоспроможність і ліквідність.

У своїй повсякденній практиці Банк Восток залучає кошти за допомогою овернайтів та короткострокових кредитів .

Овернайт - один із різновидів кредиту, який надається на термін до наступного робочого дня. Попит на такі кредити високий і тому процентна ставка по ньому як правило перевищує ставку ніж при звичайному кредитуванні [35].

Банк використовує кошти для здійснення кредитної діяльності (Етап 2), та задоволення фінансових потреб клієнтів, за що отримує проценти (Етап 3). За рахунок отриманих коштів Банк сплачує відсотки по кредиту та тіло кредиту (Етап 4) Кореспонденту.

В межах операцій за міжбанківськими кредитами банк-кореспондент надає ПАТ “БАНК ВОСТОК” кредити овернайт, міжбанківські короткострокові кредити та депозити під визначений процент на визначений термін.

Нижче представлено графічне зображення зазначеного ланцюга створення вартості щодо операції міжбанківського кредитування (рис. 2.3.):

Рис. 2.3 Етапи ланцюга створення вартості щодо залучених міжбанківських кредитів

Джерело: розроблено автором за даними [32]

Для того, щоб проаналізувати динаміку залучених коштів ПАТ "БАНК ВОСТОК" див. табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз залучених коштів ПАТ "БАНК ВОСТОК" у банків- нерезидентів на 01.01.2014р.- 01.01.2017 р. у євро та доларах

Тип кредиту	На 01.01.2014		На 01.01.2015		На 01.01.2016		На 01.01.2017		
	у євро	У доларах США	У євро	У доларах США	У євро	У доларах США	У євро	У доларах США	У фунтах стерлінгах
Овернайт	0	6 000 000	0	6 740 000	0	0	0	5 700 000	199 000
Короткостроковий кредит	0	8 000 000	1 149 000	20 901 090	7 901 304	35 609 080	5 392 354	12 279 900	0
Всього залучених кредитів	0	14 000 000	1149000	27 641 090	7 901 304	35 609 080	5 392 354	17 979 900	199 000
% в зобов'язаннях	4,14%		11,33%		24,23%		8,96%		

Джерело: розроблено автором за даними [33]

Доля залучених кредитів від банків-нерезидентів зросла за період 2013-2015р.р. з 4,14% (на 01.01.14р.) до 24,2% (на 01.01.2016р.), що дозволяє використовувати залучені кошти для підтримки власної ліквідності банку та

кредитування. Це свідчить про те, що Банк розвивається і вміє знаходити контрагентів та правильно розподіляти залучені ресурси.

На 01.01.2017 кількість залучених кредитів знизилась майже в три рази у порівнянні з попереднім періодом. Таке падіння пов'язано з підтриманням банком нормативів ліквідності. Основною валютою, яка залучується, є долар США.

Єврові овернайти не користуються попитом, а в основному залучують в доларах. Короткострокові кредити в доларах ПАТ “БАНК ВОСТОК” залучує більшими темпами ніж в євро.

Що стосується динаміки залучення міжбанківських кредитів див. табл 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки залучених міжбанківських кредитів на 01.01.2014-
01.01.2017

Аналіз динаміки залучених міжбанківських кредитів на 01.01.2014-01.01.2017							
Тип кредиту	На 01.01.2015 у порівнянні з 01.01.2014		На 01.01.2016 у порівнянні з 01.01.2015		На 01.01.2017 у порівнянні з 01.01.2016		
	Євро	Долари США	Євро	Долари США	Євро	Долари США	Фунти стерлінги
Овернайт	0	740 000	0	-6 740 000	0	+5 700 000	+199 000
Коротко-строковий	1 149 000	12 901 090	6 752 304	+7 967 960	-2 508 950	-23 329 180	-
Всього залучених кредитів							
У тому числі:	Євро	Долари США	Євро	Долари США	Євро	Долари США	Фунти стерлінги
	1 149 900	13 641 090	6 752 304	1 227 960	-2 508 950	-17 629 180	+199 000

Джерело: розроблено автором за даними [33]

Овернайти в євро ПАТ “БАНК ВОСТОК” не використовує, а залучає кошти в євро шляхом короткострокових міжбанківських кредитів з нерезидентами. Протягом трьох років простежується тенденція до збільшення об'єму залучення короткострокових кредитів у доларах США. Так, на 01.01.2016 р. у порівнянні з 01.01.2015 р. об'єми залучених МБК зросли на 7 967 960 доларів США, а протягом періоду трьох років зросли на 27 609 080 доларів США. Зниження об'ємів залучення коштів на 01.01.2017 у порівнянні з

01.01.2016 виникло через зниження коштів, залучених у долларах, на 17 629 180 доларів.

Структура залучених МБК у доларах та євро наведено у табл. 2.5

Простежується чітка тенденція до зростання залучених коштів в євро та доларах протягом 2013-2015 років, лише у 2016 відбувся спад залучених коштів. На 01.01.2015 у відношенні до 01.01.2014 об'єм залучених доларів зріс на 97,44%, об'єм залучених євро за цей період також зріс, в абсолютному об'ємі на 1 149 000 євро.

Таблиця 2.5

Аналіз структури залучених міжбанківських кредитів на 01.01.2014-
01.01.2017

Аналіз структури залучених міжбанківських кредитів на 01.01.2014-01.01.2016							
Тип кредиту	На 01.01.2015 у порівнянні з 01.01.2014		На 01.01.2016 у порівнянні з 01.01.2015		На 01.01.2017 у порівнянні з 01.01.2016		
	Євро	Долари США	Євро	Долари США	Євро	Долари США	Фунти стерлінги
Овернайт	-	12,33%	-	-100%	0	100,00%	100%
Короткостроковий	-	161,26%	587,67%	70,37%	0	-65,51%	-
Всього залучених кредитів у тому числі:							
Євро	-		587,67%		-31,75%		
Долари США	97,44%		28,83%		-49,51%		
Фунти стерлінги	-		-		100%		

Джерело: розроблено автором за даними [33]

У порівнянні на 01.01.2016р. з 01.01.2015р. приріст залучених євро дорівнював 430,94%, доларів 28,83. На дату 01.01.2016 у порівнянні з 01.01.2014 приріст залучених МБК у доларах дорівнював 154% а об'єм залучених євро зріс на 6 100 550 євро. На період 01.01.2017 у порівнянні з 01.01.2016 відбувається зниження залучених короткострокових кредитів в доларах США на 65,51%, загальна кількість залучених коштів в доларах та євро знизилась на 49,51% та 31,75% відповідно.

Банк має змогу залучати МБК, але розміщувати кошти за підвищеними процентними ставками він не може. Цьому сприяє низький рівень процентних ставок у Європейських банках, які близькі до 0% або навіть і нижче. Це пов'язано з тим, що в Європейських банках черезмірна ліквідність коштів і їм не потрібні нові ресурси.

З одного боку у ПАТ “БАНК ВОСТОК” також зростає надлишок ліквідності коштів, адже через девальвацію національної валюти кредитувати інші банки в валюті є ризиковим, та надавати кредити юридичним та фізичним особам на території України є навіть більш ризикованим ніж організовувати міжбанківські кредити з резидентами.

З іншого боку, ПАТ “БАНК ВОСТОК” є незалежним від постійної купівлі валюти на міжбанківському валютному ринку і може підтримувати усі експортно-імпортні операції своїх клієнтів і це є плюсом.

Для підвищення кваліфікації своїх співробітників Банк регулярно відправляє їх на семінари в Угорщину, Німеччину, Бельгію та Велику Британію. В Німеччині семінари проводяться в Deutsche Bundesbank, в Великобританії - "The Asset and Liability Management Association Limited", в Угорщині - "International Institute of Management"

У 2016 році співробітники відвідали семінар у The London Institute of Banking and Finance. Тема семінару: «Фінансові послуги після банківської кризи».

На ньому було розглянуто дослідження ринку фінансових послуг у Великобританії, історичний розвиток фінансових послуг у Великобританії, фінансова криза 2007/08, індустрія фінансових послуг після фінансової кризи, поправки до регулювання галузі після фінансової кризи фінансові продукти та нові продукти для споживачів, пенсійна революція у Великобританії, як регулюються фінансові фірми, як регулюються продажі фінансових продуктів, як споживачі захищаються та допомагають на фінансовому ринку

У Бельгії у 2016 році семінар проводила компанія MasterCard. Тема семінару: «Безконтактна технологія для емітентів і еквайрів». На даному

семінарі розглядався безконтактний потік транзакцій і функціональність карти та термінала, який його підтримує. Висвітлювалися функції, характерні для безконтактних пристроїв [32].

Також у 2016 році компанія Мастеркард проводила семінар «Ризик-менеджмент для банків еквайрів».

Банки еквайри знаходяться на першій лінії, коли справа стосується шахрайства, а поява нових каналів та технологій платежів посилює потребу у ефективній стратегії управління ризиками/шахрайством. Цей семінар дав уявлення про найкращі практики управління ризиками, які можуть допомогти банкам пом'якшити свій ризик, коли вони стикаються з унікальними та складними проблемами. Були розглянуті ефективні стратегії запобігання шахрайству та плани дій для управління ризиками по операціями з платіжними картами.

У Великобританії семінар проходив у «London financial market group». Тема семінару: «Комплаєнс-функція в банках: практичні рекомендації з організації ефективного управління комплаєнс-ризиком».

В даний час комплаєнс-функція є самостійним напрямком професійної діяльності, що виражається в здійсненні контролю за відповідністю діяльності компанії певним стандартам/нормативам з метою мінімізації можливих збитків внаслідок їх порушення.

Інформація, отримана на семінарі, необхідна для того, щоб у відповідних відповідальних осіб банку сформувалося чітке уявлення про види, послідовності і зміст заходів, необхідних для успішного функціонування і підвищення ефективності комплаєнс у внутрішній діяльності компанії або - при наявності такої функції в компанії - підвищення її ефективності.

У Німеччині у Deutsche Bundesbank у 2016 році відбувся семінар на тему: «Технологія просування продуктів банку» Мета семінару: відпрацювання навички ефективної взаємодії з клієнтами, що дозволяє підвищити обсяг продажів, розширити клієнтську базу. Були розглянуті бізнес-процеси просування продуктів Банку.

Принципи і правила встановлення контакту з клієнтом. Самопред'явлення і реалізація іміджу Банку:

- Побудова довіри як фундаменту переговорів.
- Складові першого враження. Фокуси уваги співрозмовника.
- Фактори прихильності.
- Вироблення у фахівців індивідуального стилю спілкування з клієнтами.
- Залучення уваги до продукту. Формування інтересу до продукту.
- Вивчення способів з'ясування потреб клієнта. Психологічні типи клієнтів.
- Діагностика потреб клієнта. Питальні технології.
- Баланс питань, ведення клієнта як засіб розкриття клієнта, контролю над переговорами.
- Комунікативні прийоми слухання.
- Техніка «активне слухання», парафраз, відлуння, резюмування.
- Співвідношення емоційного і раціонального в переговорах про продаж банківського продукту.
- Як робити презентацію банківського продукту.
- Мова клієнта, мова користі і використання ключових слів клієнта як заставу переконливості пропозиції.
- Демонстрація унікальності своєї пропозиції і продукту. Визначення унікальних конкурентних переваг.
- Рівні переконання співрозмовника
- Стандарти відповіді на питання. Технології відповіді на питання «ні», «не знаю», «не розумію».
- Правила і техніки роботи з запереченнями клієнта.
- Причини відмови клієнта від пропозиції. Що з цим робити.
- Найбільш вдалі способи переходу до укладання угоди.
- Закріплення досягнутих домовленостей з клієнтом. Домовленість про спільні подальші дії клієнта і фахівця і закріплення відповідальностей.

Таким чином, ми бачимо, що євроінтеграційні процеси впливають на переміщення людського капіталу за кордон і банківські співробітники застосовують дані семінари задля підвищення якості виконуваними їх операцій.

Витрати по семінарам, зазначені у табл. 2.6. Закордонні семінари, допомагають краще зрозуміти міжнародний фінансовий ринок та закономірності його розвитку та функціонування.

Таблиця 2.6

Закордонні семінари співробітників Банку протягом 2013-2016 років в євро

Назва організації яка проводить семінар	Витрати за 2013 рік	Витрати за 2014 рік	Витрати за 2015 рік	Витрати за 2016 рік	Абсолютні зміни, євро			Відносні зміни, %		
					2014 до 2013	2015 до 2014	2016	2014 до 2013	2015 до 2014	2016 до 2015
Deutsche Bundesbank	15 000	25 000	30 000	35 000	+10 000	+5000	+5000	-	66,6	16,67%
The Asset and Liability Management Association Limited	22 000	27 000	32 700	-	+5 000	+5700	-	22,73%	17,43%	-
Master Card	-	-	-	42 400	-	-	+42400	-	-	-
London financial market group	-	-	-	18900	-	-	+18900	-	-	100%
London institute of marketing and finance	-	-	-	20 000	-	-	+20 000	-	-	100%
International Institute of Management	10 000	30 000	37 500	-	+20 000	+7 500	-	200,00%	20,00%	-
Всього	47 000	82 000	100 200	116 300	+35 000	+18 200	+16 100	74,47%	+22,20%	+16,67%

Джерело: розроблено автором за даними [33]

Згідно з даними таблиці найбільшим попитом користуються семінари в Великобританії спрямовані на аналіз процентних ризиків, методів оцінки фінансових ризиків .

Так у 2015 році у порівнянні з 2014 роком витрати на семінари в Великій Британії зросли на 21,1% або на 5700 євро.

Витрати на семінари в Угорщині продемонстрували найбільший темп приросту витрат і становив 200% у 2014 у порівнянні з 2013, або витрати зросли на 20 000 євро.

Відрядження співробітників ПАТ “Банк Восток” дозволяє зробити висновок, що Банк зацікавлений в тому, щоб підвищити продуктивність та якість свого персоналу, його управлінських навичок та зосередити увагу на регулювання ризиків, які існують в фінансовій діяльності банку.

Протягом 2016 року витрати на семінари зросли на 16,67% у порівнянні з 2015 роком, що пов’язано з постійним розвитком банку та якості його продуктів, зокрема поширення карток Master Card.

ПАТ “Банк Восток” користується аудиторськими послугами, зокрема, він у своїй діяльності має партнерські зв’язки з PricewaterhouseCoopers (PwC).

PwC має офіси в 157 країнах і в них працює більш ніж 208 000 людей. Ця консалтингова та аудиторська компанія є однією з провідних професійних мереж послуг в світі. Основна ціль цієї фірми - це здійснення допомоги організаціям і приватним особам створити цінність, яку вони шукають, за рахунок надання якості в області аудиту, податкових та консультаційних послуг.

PricewaterhouseCoopers займається аудиторським аналізом діяльності Банку у відповідності з міжнародними стандартами фінансової звітності, які прийняті у ЄС .

За рік, що закінчився 30 червня 2015 року, валовий прибуток PwC був 35,4 \$ млрд, що на 10% вище ніж попереднього року, що свідчить про її стабільний ріст та розвиток [36].

PwC активно працює в Україні з 1993 року. Регіональна мережа включає в себе головний офіс в Україні та представництва у Львові і Дніпро, які пропонують повний спектр послуг.

Загальний об'єм витрат на аудиторські послуги від PwC виглядає наступним чином (рис. 2.4).

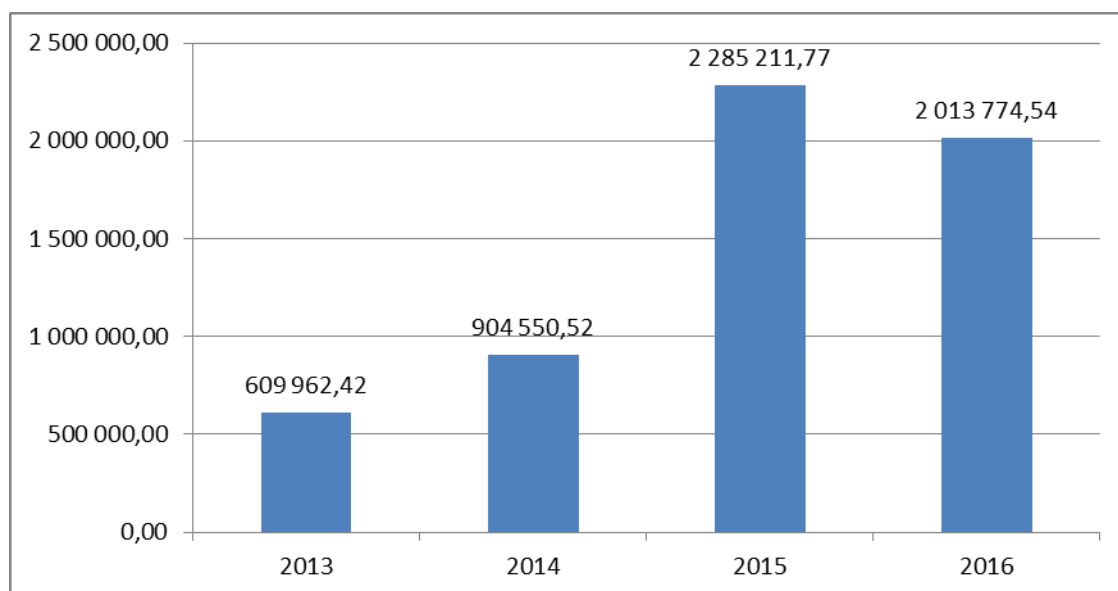

Рисунок 2.4. Витрати ПАТ “БАНК ВОСТОК” на аудиторські послуги PwC у гривнях

Джерело: складено автором за даними [33]

Згідно з рис. 2.4. витрати на аудиторські послуги становили 606 962, 42 грн у 2013 році, 904 550,52 грн у 2014 році, 2 285 211,77 гривень у 2015 році та 2 013 774,54 грн у 2016 році.

Тобто за період трьох років витрати на аудиторські послуги зросли на 1 678 249,35 гривень або на 276,5 %, що свідчить про об'єм проаналізованих PwC операцій у зв'язку з ростом операцій банку та зростанням обсягів статей балансу. Тобто постійний розвиток та різноманітність банківських операцій потребує аудиту у більшому об'ємі. У 2016 році кількість витрат на аудиторські послуги PwC зменшилась на 271 437,23 грн.

Основними статтями доходів від зовнішньоекономічної діяльності ПАТ “БАНК ВОСТОК” є експортні операції з маркетингової діяльності, спрямовані

на емісію карток Master Card, та операції з купівлі продажу валюти на міжбанківському валютному ринкові.

MasterCard Worldwide (NYSE: MA) — міжнародна платіжна система, що об'єднує 22 тисячі фінансових установ в 210 країнах світу. Штаб-квартира компанії знаходиться в Нью-Йорку, США [39].

MasterCard Worldwide сприяє розвитку торгівлі в усьому світі, будучи сполучною ланкою між фінансовими інститутами, підприємствами, держателями карт і торговими організаціями. Як франчайзер, процесор та консультант, MasterCard розробляє та просуває платіжні рішення, обробляє близько 14 мільярдів операцій щорічно і надає унікальний досвід і консалтингові послуги своїм партнерам - фінансовим інститутам та підприємствам торгівельно-сервісній мережі [39].

ПАТ БАНК ВОСТОК заключає договори та контракти з дочірнім підприємством Master Card, який знаходиться у Бельгії за юридичною адресою 1410 Бельгія, Ватерлоо, Шосе де Тервюрен, 198А.

ПАТ «БАНК ВОСТОК» надає послуги по проведенню маркетингової компанії, спрямованої на залучення на обслуговування нових клієнтів до спільної з MasterCard та брендом "Сільпо" програми "Власний рахунок" у м.Одеса, шляхом надання новим та існуючим клієнтам карток MasterCard Debit unembossed банку з ко-брендом "Сільпо" та з подальшою їх POS-активацією [38].

У відповідності до Рамкової Маркетингової Угоди з Клієнтом про проведення маркетингової компанії, а також Додатку до договору, ПАТ «БАНК ВОСТОК» надає послуги по маркетинговим активностям, спрямованим на емісію та активацію карток MasterCard, а саме:

- запуск нового продукту MasterCard Prepaid Debit Co-Brand «Власний рахунок» в м. Одеса;
- Програма з промотування преміальних карток MasterCard;
- Просування Contactless карток шляхом емісії карток MC Gold Debit PayPass

ПАТ “БАНК ВОСТОК” проводить кампанії щодо продажу та активації карток сегменту Business, сегменту Premium (Gold, World) з технологією Pay Pass. В рамках кампанії проводиться навчання та мотивація співробітників. У кінці Маркетингової ініціативи, протягом максимум 30 днів Банк надає MasterCard звіт про результати та ефективність Маркетингової ініціатив у форматі, погодженому з MasterCard.

Проаналізуємо динаміку дохідності від операцій з MasterCard див.табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка дохідності від операцій Банку з MasterCard у єровому та гривневому еквіваленті.

Рік	Доходи у євро	Доходи у гривні	Абсолютні зміни у дохідності від операцій MasterCard		
			Зміни у 2014 до 2013 року	Зміни у 2015 до 2014 року	Зміни у 2016 до 2015 року
2013	157 369	1 670 034	347 635 євро	79 919 євро	150 557 євро
2014	505 004	7 936 592	5 463 398 грн	1 936 334 грн	6 636 203 грн
2015	584 923	14 171 924			
2016	735 480	20 808 127			

Джерело: складено автором за даними [33]

Протягом 2013-2016 років дохідність від операцій з MasterCard постійно зростала і у 2016 році у порівнянні з 2015 дохід зріс на 150 557 євро або на 6 636 203 грн. Таке зростання дохідності свідчить про успішну маркетингову кампанію, яку проводить ПАТ “БАНК ВОСТОК” на користь Master Card.

Що стосується структури дохідності від операцій з Master Card вона виглядає наступним чином див. табл. 2.8.

Так у відносній величині у 2015 у порівнянні з 2014 доходи від операцій з Master Card зросли на 15,83% у євро або на 78,56% у гривні. У 2014 у

порівнянні з 2013 доходи від операцій з Master Card зросли на 220,90% у євро та на 375,24% у гривні. Протягом трьох років дохідність з операціями Master Card зросла на 271,69% у євро, або на 748,55% у гривні.

Таблиця 2.8

Структура дохідності від операцій з MasterCard

Рік	Доходи в євро	Доходи у гривнях	Абсолютні зміни у дохідності від операцій Master Card		
			Зміни у 2014 відносно 2013 року, у %	Зміни у 2015 відносно 2014 року, у %	Зміни у 2016 відносно 2015 року, у %
2013	157 369	1 670 034	220,90% у євро	15,83 % у євро	25,73% у євро
2014	505 004	7 936 592	375,24% у грн.	78,56% у грн.	46,83 % у грн.
2015	584 923	14 171 924			
2016	735 480	20 808 127			

Джерело: складено автором за даними [33]

У 2016 році MasterCard також збільшив емісію карток, через це банк провів успішну маркетингову кампанію і збільшив прибуток від розповсюдження даного продукту на 25,73% у євро або на 46,83% у грн.

Банк використовує всі канали для просування продуктів MasterCard, у рамках маркетингової ініціативи, включаючи, але не обмежуючись цим: через веб сайт Банку, за допомогою sms та email розсилки на адресу цільової аудиторії за критеріями, погодженими Банком з MasterCard.

ПАТ “БАНК ВОСТОК” приймає участь у міжнародних розрахунках. Банк на вимогу своїх клієнтів купує та здійснює продаж іноземної валюти. Наприклад, імпортерам доводиться розраховуватись за придбаний товар

іноземною валютою. Для цього вони звертаються до банку з дорученням купити їм необхідну кількість іноземної валюти в обмін на наявну у них валюту своєї країни. Так за купівлю, продаж валюти на міжбанківському валютному ринку за дорученням клієнтів Банк отримує комісію і це і є його дохід - див. табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Обсяги торгівлі, продажу, конверсії іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку протягом 2013-2016 років та дохідність від цих операцій, у тисячах гривень.

	2013	2014	2015	2016
Обсяг угод, у тому числі:	21 333 046,1	22 676 269,7	25 757 351,1	40 220 240,0
Купівля	10 837 528,0	11 407 924,2	12 675 471,3	20 713 710,5
Продаж	9 984 902,5	10 736 454,3	12 484 249,2	18 138 095,3
Конверсія	510 615,6	531 891,2	597 630,6	1 368 434,2
Комісійний дохід, у тому числі:	24 917,4	26 318,2	29 179,8	42 676,5
купівля	14 129,8	14 718,5	15 998,4	21 284,8
Продаж	10787,7	11 599,6	13 181,4	19 405,6
Конверсія	X	X	x	1986,1

Джерело: складено автором за даними [33]

Структура обсягів валютних операцій протягом трьох років та комісія від них характеризується тенденціями до зростання обсягів купів та продажу валюти за дорученням клієнтів і відповідно до цих операцій росте і комісійний дохід.

Як наведено у табл. 2.9 від операцій на міжбанківському валютному ринку, а саме від куплі продажу валюти банк отримує прибуток, який стабільно зростає. У 2016 році комісійний дохід банку становив 42 676,5 тисяч гривень.

Для того, щоб охарактеризувати динаміку обсягів купівлі продажу на міжбанківському ринку розглянемо табл. 2.10

Згідно з таблицею 2.10 у 2015 у порівнянні з 2014 комісійний дохід банку зріс на 1 279,9 тисяч гривень, а прибуток від операцій продажу валюти зріс на 1581,8 тисяч гривень. У 2016 році у порівнянні з 2015 комісійний дохід банку зріс майже вдвічі або на 17 759,1 грн.

Таблиця 2.10

Динаміка обсягів торгівлі, продажу, конверсії іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку протягом 2013-2016 років у тисячах гривень

	2014 порівняно з 2013	2015 порівняно з 2014	2016 порівняно з 2015	2016 порівняно з 2013
Обсяг угод, у тому числі:	+1 343 223,6	+ 3 081 081,4	+14 462 888,9	+ 18 887 194,0
Купівля	+570 396,2	+1 267 547,1	+8 038 239,2	+9 876 182,5
Продаж	+751 551,8	+ 65 829,4	+5 653 846,1	+8 153 192,8
Конверсія	+ 21 185,6	65 739,4	+770 803,6	+ 857 818,6
Комісійний дохід, у тому числі:	+1400,8	+2 861,6	+13 496,7	+ 17 759,1
Купівля	+ 588,7	+1 279,9	+ 5 286,4	+ 10 155,0
Продаж	+ 811,9	+1 581,8	+ 6 224,2	+ 8 617,9
Конверсія	x	X	x	+ 1986,1

Джерело: складено автором за даними [33]

У 2016 році у порівнянні з 2015 комісійний дохід банку зріс майже вдвічі або на 17 759,1 грн. Даний зріст пов'язаний зі зростанням обсягу торгівлі на міжбанківському валютному ринку та від зростання доходу банку від конверсії валюти на 1986,1 тис. грн.

Також основним фактором зростання комісійного прибутку Банку являється те, що в умовах фінансової інтеграції до європейського банківського

простору НБУ спрощує умови валютного законодавства щодо купівлі-продажу валюти, стимулюючи зростання об'ємів міжнародних торгівельних операцій.

Зростання комісійного доходу в відносній величині від операцій на міжбанківському валютному ринку див. табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Структура обсягів торгівлі, продажу, конверсії іноземної валюти ПАТ “БАНК ВОСТОК” на міжбанківському валютному ринку протягом 2013-2016 років.

:	2014 порівняно з 2013	2015 порівняно з 2014	2016 порівняно з 2015	2016 порівняно з 2013
Обсяг угод, у тис. гривень у тому числі	+62,97%	+167,93%	+56,15%	+88,55%
Купівля	+5,26%	+11,11%	+63,42%	+91,11%
Продаж	+7,53%	+16,28%	+45,29%	+81,66%
Конверсія	+4,17%	+12,36%	128,98%	+168,00%
Комісійний дохід, у тому числі:	+5,62%	+10,37%	+46,25%	+71,27%
купівля	4,17%	+8,70%	33,67%	+71,87%
Продаж	7,53%	+13,64%	47,22%	+79,89%
Конверсія	x	x	x	+ 100%

Джерело: складено автором за даними [33]

З кожним роком комісійний дохід Банку зростає і у 2015 у порівнянні з 2014 роком дохід від продажу валюти зріс на 13,64% та від купівлі валюти за дорученнями клієнтів на 8,70%.

Через зростання обсягів торгівлі на міжбанківському ринку на 56,15%, комісійний дохід банку від операцій купівлі-продажу та конверсії валюти зріс на 46,25%. Загалом за період три роки дохідність банку від операцій на міжбанківському валютному ринкові зросла на 71,27%.

ПАТ “БАНК ВОСТОК” також отримує прибуток від операцій, пов'язаний з залученням та розміщенням запозичених коштів. Різниця між

прибутком, отриманим внаслідок міжбанківських депозитів з резидентами та міжбанківських кредитів з банками нерезидентами є прибуток банку.

Для того, щоб проаналізувати дохідність за чотири роки 2013-2016 роки див. табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз ефективності розміщення залучених міжбанківських кредитів у
2013-2016 роках у гривневому евіваленті

Рік	Витратність від залучених коштів	Середньо- зважена відсоткова ставка	Дохідність від розміщених коштів	Середньозва- жена відсоткова ставка	Фінансовий Результат
2013	10 735 870	4,3	12 271 307	5,5	1 535 437
2014	16 578 570	4,5	19 766 108	5,7	3 187 538
2015	21 439 517	4,7	26 557 352	5,9	5 127 835
2016	22 450 340	4,8	27 420 569	5,9	4 970 229

Джерело: складено автором за даними [33]

Існує позитивна динаміка у збільшенні результату від розміщення раніше залучених коштів від банків-нерезидентів. За період 2015-2013 рр. фінансовий результат від таких операцій збільшився на 335%. Проте у 2016 році прибутковість від МБК знизилась на 3,07%.

Отже, в умовах розвитку євроінтеграційних процесів ПАТ “БАНК ВОСТОК” встановлює та розширює зв’язки з європейськими банками кореспондентами, за допомогою THOMSON REUTERS заключає міжбанківські кредити. Банк співпрацює з Чорноморським Банком торгівлі та розвитку, відряджує співробітників в Німеччину, Британію та ін. європейські країни, запозичуючи досвід ведення банківської діяльності у провідних європейських спеціалістів. Також банк проводить маркетингову кампанію під керівництвом Master Card, спрямовану на емісію карток.

2.3 Діагностика основних проблем, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів

Ефективність банку від зовнішньоекономічної діяльності буде виглядати як різниця між сумами дохідних операцій від зовнішньоекономічної діяльності банку та витратами на підтримання зовнішньоекономічної діяльності чи зовнішньоекономічних операцій, поділену на витрати від зовнішньоекономічної діяльності.

Для того, щоб проаналізувати ефективність від діяльності ЗЕД протягом 4х років розглянемо таблицю 2.13.

Таблиця 2.13

Аналіз ефективності від зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК»

Рік	2013	2014	2015	2016
Доходи від операцій з Master Card	1 670 034	7 936 592	14 171 911	20 808 127
Доходи від МБК	12 271 307	19 766 108	26 557 352	27 420 569
Комісійні доходи від операцій на міжбанківському валютному ринку	24 917 400	26 318 200	29 179 800	42 676 500
Всього доходів	38 858 741	54 020 900	69 909 063	90 905 196
Витрати на залучення міжбанківських кредитів	10 735 870	16 578 570	21 439 517	22 450 340
Витрати на семінари	518 950,5	1 577 098	2 626 553	3 305 548
Витрати на послуги SWIFT	250 138,99	316 198,95	776 696,79	1 869 959,82
Витрати на послуги REUTERS	871 224,21	1 302 188,01	1 709 338,83	2 203 293,18
Витрати на аудиторські послуги	609 962,42	904 550,52	2 285 211,77	2 013 774,54
Всього витрат	12 986 146,12	19 774 055	28 837 317,4	31 842 907,51
Прибуток	25 872 594,88	34 246 845	41 071 745,6	59 062 288,49
Ефективність ЗЕД БАНКУ, у %	66,58%	63,39%	58,75%	64,97%

Джерело: розроблено автором за даними [32]

Згідно з даними даної таблиці рентабельність від зовнішньоекономічних операцій виконуваних банком протягом 2013-2016 років становила від 58,75% до 64,97%. Для крупних промислових корпорацій показник рентабельності може бути до 10%.

Це пов'язано з тим, що всі ресурси компанії спрямовані на підтримку торгівельного обороту. Для банків показник рентабельності може бути до 100%.

Банк Восток збільшив свою рентабельність від зовнішньоекономічної діяльності унаслідок збільшення доходів по операціям на міжбанківському валютному ринкові і унаслідок маркетингової компанії за дорученням Master Card.

Євроінтеграційні процеси мали низку позитивних впливів на діяльність банку. Зокрема це партнерські відносини з MasterCard, можливість відрядити співробітників банку на фінансові семінари, підтримання відносин з ЧБТР, міжбанківські кредити з банками-нерезидентами. Основним плюсом, який утворився в результаті євроінтеграційних процесів є залучення іноземного капіталу та його подальше використання.

До основних проблем, що постають на шляху до інтеграції до європейського фінансового простору на рівні ПАТ «Банк Восток» належать такі як:

- низька капіталізація у порівнянні з європейськими банками. Це сповільнює можливість просування кредитних продуктів.
- висока облікова ставка НБУ, що становить 13,5%, у порівнянні з європейськими банками загальмовує можливість розвитку мультиплікативного ефекту кредитування та більш стабільного кредитного портфеля.
- відсутність закордонних філій для упровадження банківських послуг за кордоном через недостатність ресурсів [39].

Щоб розглянути інші проблеми, що сповільнюють розвиток зовнішньої економічної діяльності банку проаналізуємо SWOT аналіз див. табл. 2.14.

Таблиця 2.14

SWOT-аналіз ПАТ “БАНК ВОСТОК” в умовах євроінтеграційного розвитку

	<u>Сильні сторони:</u>	<u>Слабкі сторони:</u>
	1. висококваліфікований персонал з більш ніж 20-річним досвідом в банківській сфері 2. стабільний розвиток дохідності Банку 3. розвинута клієнтська база 4. ведення кореспондентських розрахунків з найбільшими банками Європи та Світу.	1. залежність від політичної економічної ситуації в країні 2. забюрократизованість зед Банків 3. наявність ризиків кредитування
Можливості: 1. Наявність перспективи покращення економічної ситуації. 2. Розширення кореспондентських відносин з іншими європейськими банками 3. Залучення нових фінансових послуг враховуючи європейський досвід 4. Імплементация європейських стандартів зовнішньоекономічної діяльності 5. вихід на європейський ринок фінансових послуг	Можливість розширення клієнтської бази, розширення арсеналу пропонуванних фінансових послуг шляхом вивчення діяльності європейських банків та залучення іноземного капіталу	1. Якість обслуговування суб'єктів ЗЕД та власна зовнішньоекономічна діяльність може бути підвищення унаслідок застосування європейських стандартів зовнішньоекономічної діяльності. 2. Використання європейських стандартів банківської діяльності лібералізує потік інвестицій 3. Стандартизація діяльності банку відповідно до європейських сприятиме виходу на європейський ринок фінансових послуг
Загрози: 1. девальвація національної валюти 2. Ріст темпів інфляції. 3. Зниження попиту на кредит в іноземній валюті 4. Зниження операцій на міжбанківському валютному ринку 5. Постійні валютні обмеження від НБУ 6. Втрата споживачів на міжнародній арені.	Банк є залежним від економічної ситуації в цілому, від темпів інфляції, попиту на фінансові послуги. За допомогою високодосвідченого персоналу банк проводить чіткий кредитний аналіз кожного з клієнтів та розробляє правильну інвестиційну політику, що дозволяє йому отримувати сталі показники прибутковості.	Економічна та політична ситуація в країні знизить можливості банку виконувати зовнішньоекономічні операції, зробить залучення міжбанківських кредитів з нерезидентами дорогими та непривабливими. Всі свої кошти банк буде спрямовувати на підтримання власної ліквідності, що суттєво згальмує його розвиток адже можливостей для іншої діяльності не буде.

Джерело: складено автором за даними:[33]

У Банку немає відчутних слабких сторін, він стабільно розвивається, але Банк напряму залежить від загальної економічної ситуації в цілому та від своїх клієнтів. Якщо фінансові послуги користуються попитом, то Банк буде отримувати прибуток, якщо ні, то від цього ніхто не виграє.

Що стосується загроз, то банк в значній мірі залежить від попиту населення України на свої послуги, від економічної ситуації в країні та нормативам, які потрібно дотримуватися згідно до рекомендацій НБУ.

Особливу увагу Банку для регулювання своєї діяльності варто приділити урегулюванню валютних ризиків та покращенню валютного контролю, за умов якщо зменшиться бюрократизація валютних операцій, збільшиться кількість операцій на міжбанківському ринку і як наслідок, банк отримує більший прибуток.

Як ми бачимо з наведеного SWOT аналізу, стратегії розвитку ЗЕД Банку залежать в основному від нормативно-правових актів, що регулюють діяльність ЗЕД, постанов від НБУ, що спрямовані на деофшоризацію економіки та не дозволяють здійснювати відтік капіталу, для того щоб сприяти позитивному платіжному балансові країни. Інтеграція до фінансового ринку ЄС змушує банківську систему України поступово перетворитися у відповідності до встановлених стандартів. Чим швидше банк буде відповідати європейським нормам, тим більше у нього можливостей з'явиться до виходу на європейські ринки [41].

Нажаль, у Банку існує проблеми з розміщенням залучених від нерезидентів коштів. Так, залучувати їх з метою підтримання власної ліквідності, для ведення кореспондентських рахунків з Банками резидентами та нерезидентами є необхідною для функціонування умовою, але можливості отримання прибутку на різниці ставок між розміщенням та залученням коштів немає. Це пов'язано з тим, що в світовому фінансовому просторі є тенденція до зниження норми процентної ставки у Центральних Банках країн (див табл. 2.15) [41].

Процентна ставка (облікова ставка або ставка рефінансування) - це ставка центрального банку з валютних операцій з іншими фінансовими установами, тобто ставка по кредитах, які ЦБ видає комерційним банкам.

Зміною процентної ставки центральний банк може впливати на ставки по кредитах комерційних банків, на рівень інфляції в країні і курс національної валюти, тобто здійснювати т. зв. «Грошово-кредитну політику».

Таблиця 2.15

Поточні процентні ставки В Центральних Банках країн світу

Країна	Центральний банк	Ключова процентна ставка	Поточна ставка
США	FED (Federal Reserve)	Federal Funds Rate	0.50%
Єврозона	ECB (European Central Bank)	Refinancing tender	0.00%
Великобританія	BOE (Bank of England)	Bank Rate	0.50%
Японія	BOJ (Bank of Japan)	Overnight Call Rate Target	-0.10%
Канада	BOC (Bank of Canada)	Overnight Rate Target	0.50%
Швейцарія	SNB (Swiss National Bank)	3 Month Libor Rate	-0.75%
Швеція	Riksbank (Sweden Central Bank)	Repo Rate	-0.50%
Нова Зеландія	RBNZ (Reserve Bank of New Zealand)	Official Cash Rate	2.25%
Норвегія	Norges Bank (The Norwegian Central Bank)	Sight Deposit Rate	0.50%
Данія	Danmarks Nationalbank (The Danish Central Bank)	Lending rate	0.05%

Джерело: за даними [42]

Зниження процентних ставок тягне за собою збільшення ділової активності і зростання інфляції, тоді як при підвищенні процентних ставок спостерігається зниження ділової активності, падіння інфляції і зміцнення національної валюти. Величиною процентної ставки національні банки регулюють внутрішній валютний курс і економіку в цілому [41].

Відповідно до табл. 2.15 можна зробити висновок, що якщо ставка в Центральному Банку країни невисока, то і ставка по кредитах, які надаються в іноземній валюті, не дуже від неї відрізняється.

В Україні є можливість розміщувати кошти під значно вищою процентною ставкою (7-11%), але Банк зустрічається з ризиком неповернення кредиту в іноземній валюті. Іншими словами, розмістити банківські ресурси – це лише один бік справи. Необхідно мати гарантію своєчасного та повного їх повернення, тобто мінімізувати кредитний ризик. Передусім це передбачає визначення кредитоспроможності банку-позичальника. Банкам-кредиторам вигідніше (за інших рівних умов) надавати міжбанківські кредити, ніж кредитувати суб'єктів господарювання, оскільки останнім, як правило, притаманна нижча надійність, ніж банкам.

На даний момент не існує гарантії повернення залучених коштів кредиторам. Навіть вимоги, що дозволяють банку проаналізувати прозорість діяльності клієнту не означає, що позичальник не почне процедуру санації підприємства та потім оголосить банкрутство. Станом на 09/10/2017 парламент не прийняв законопроект, що стосується захисту прав кредиторів. Діяльність, яку підтримує НБУ стосується механізмів підтримання довгострокової ліквідності банків [43].

Також процес корпоративного кредитування бізнесу ускладнюється у зв'язку з вимогами національного Банку до оцінки кредитного ризику. Через дані вимоги потрібно буде підвищити норму резервування коштів додатково, за оцінками аудиторської компанії “Делойт”, мінімум на 7%. На даний момент багато банків повинні підвищити свої резерви ще на 35-40% і це не дозволяє розпочати діяльність, пов'язану з кредитуванням. [44]

Серед бар'єрів кредитування також є проблеми з кредитуванням аграрного бізнесу через відсутність відкритого ринку землі. Підприємства не можуть купувати землю, а банки, в свою чергу, не здатні її приймати у якості застави.

Більшість позичальників працюють в сфері тіньової економіки. Для них це можливість уникнути податків або сприяти їх зниженню через перерахування коштів на рахунки офшорних компаній, а для держави і банків в цілому це спричинює подорожчання послуг на кредитні продукти [44].

Таким чином, ПАТ “БАНК ВОСТОК” в умовах євроінтеграційного простору намагається підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності. На 2016 рік вона становила 64,97%. Основними проблемами, що сповільнюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності являється низька капіталізація, високі облікові ставки, що роблять кредитні ресурси дорогими, високі валютні ризики тенденція до зниження облікових ставок в ЄС знижує прибутковість банку від операцій пов’язаних з міжбанківськими кредитами.

Висновки до розділу 2.

У другому розділі дипломної роботи був проведений аналіз зовнішньоекономічної діяльності ПАТ “БАНК ВОСТОК” в умовах розвитку євроінтеграційних процесів, визначена ефективність зовнішньоекономічної діяльності банку. Основними результатами дослідження є наступні:

1. ПАТ “БАНК ВОСТОК” ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «БАНК ВОСТОК» - універсальний Банк, який надає повний спектр банківських послуг для приватних і корпоративних клієнтів. Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Станом на 1 січня 2017 р розмір регулятивного капіталу Банку складає понад 567 млн. грн, що свідчить про його вміння розраховувати ризики та підтримувати банківську діяльність.

2. В умовах євроінтеграції банківської системи України НБУ постійно підвищує свої вимоги до розміру регулятивного капіталу і для банків, отримавши ліцензію після липня 2014 року мінімальний розмір регулятивного капіталу становить 500 млн. грн., тому маючи достатній регулятивний капітал банк показує свою можливість до інтегрування до європейського фінансового простору.

3. Серед зовнішньоекономічних операцій, які він застосовує в своїй діяльності, є отримання кредитів від нерезидентів у іноземній валюті,

залучення коштів у нерезидентів в іноземній валюті, здійснення операцій, пов'язаних з купівлею-продажем валюти на міжбанківському валютному ринкові. Банк намагається нарощувати об'єми залучених коштів, співпрацюючи з європейськими банками-контрагентами, максимально застосовуючи позитивні наслідки інтеграції.

4. Так, банк є позичальником міжнародної організації Чорноморського Банку Торгівлі та розвитку і отримав від нього кредит загальною сумою 7.5 мільйонів доларів. Перша частина цього кредиту у розмірі 5 мільйонів доларів була закрита, решта - частина 1.5 мільйони доларів - це довгостроковий кредит, який банк зобов'язується сплатити до початку 2018 року.

5. НБУ, унаслідок євроінтеграційних процесів, що відбувається в Україні поступово лібералізує фінансовий рух коштів. Таким чином, знижуючи валютні обмеження він надає клієнтам банків на міжбанківському валютному ринкові здійснювати більше операцій, це впливає на зростання комісійного доходу банку Восток і у 2016 року у порівнянні з 2015 роком комісійний дохід банку зріс на 46,25%.

6. Також банк є учасником міжнародної системи SWIFT, що підвищує його конкурентоспроможність, у тому числі і на європейському рівні. У банку відкриті кореспондентські рахунки з американським банком Bank of New York, європейським банком у Австрії Raiffaisen, російськими та білоруськими банками. Для рідко використовуваних валютах, таких як фунти, японські йєни банк має кореспондентські відносини з державним Укрексімбанком. За допомогою наявності розгалуженої системи банків кореспондентів банк може самостійно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, залучати та надавати міжбанківські кредити в іноземній валюті нерезидентам або за дорученням клієнтів здійснювати міжнародні платежі. Витрати на телекомунікаційні компанії SWIFT, REUTERS, аудиторські послуги PWC також являються імпортними операціями банку. Протягом 2013-2016 років витрати на дані

послуги зростали. В умовах євроінтеграції підвищується необхідність використання банком послуг SWIFT та THOMSON REUTERS.

7. ПАТ «БАНК ВОСТОК» надає послуги по проведенню маркетингової компанії, спрямованої на залучення на обслуговування нових клієнтів до спільної з MasterCard та брендом "Сільпо" програми "Власний рахунок" у м.Одеса, шляхом надання новим та існуючим клієнтам карток MasterCard Debit unembossed банку з ко-брендом "Сільпо" та з подальшою їх POS-активацією.

Ефективність виконання банком зовнішньоекономічних операцій становила від 58,75% до 69,70% відсотків, що свідчить про рентабельність даної діяльності загалом.

8. Банк Восток знаходиться у процесі інтегрування до європейського фінансового простору, імплементації його фінансових стандартів та рекомендацій проте на даний момент має наступну низку проблем, що сповільнюють ефективність його зовнішньоекономічної діяльності. Серед них низька капіталізація у порівнянні з європейськими банками. Це сповільнює можливість просування кредитних продуктів. Також серед проблем:

- висока облікова ставка НБУ, що становить 13,5% у порівнянні з європейськими банками загальмовує можливість розвитку мультиплікативного ефекту кредитування та більш стабільного кредитного портфеля;
- відсутність закордонних філій для упровадження банківських послуг за кордоном через недостатність ресурсів.

РОЗДІЛ 3 Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК» під впливом євроінтеграційних процесів

3.1 Наслідки впливу євроінтеграційних процесів на діяльність Банку

У результаті підписання угоди Україною про Асоціацію з ЄС була встановлена низка умов, що сприяють прозорості та якості фінансової діяльності. Зокрема стаття 127 становить, що кожна зі сторін, які підписали угоду, докладає необхідних зусиль для забезпечення впровадження міжнародних стандартів регулювання та нагляду у сфері фінансових послуг та для боротьби з ухиленням від сплати податків на всій її території. Такі міжнародні стандарти включають, зокрема, «Основні принципи ефективного банківського нагляду» Базельського комітету, «Основні принципи страхування» та «Дев'ять спеціальних рекомендацій стосовно боротьби із фінансуванням тероризму» Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) [45].

Загальною метою євроінтеграції банківської системи є підвищення якості послуг, які надаються комерційними банками та фінансування реального сектору економіки задля досягнення сталого розвитку держави.

За допомогою розробленими рекомендаціями Базельського комітету з питань банківського нагляду вони поліпшуються. Дані рекомендації не є обов'язковими, але фактично за ними діє весь ЄС і для стандартизації своєї діяльності та підвищення конкурентоспроможності українські комерційні банки їх дотримуються.

Основними принципами політики євроінтеграції банківського сектора України є:

- 1) забезпечення економічного суверенітету України в умовах посилення інтеграції з країнами ЄС;

2) гармонізація інтересів України і її банківського сектора з інтересами країн ЄС в процесі посилення інтеграційних процесів в економіці та банківському секторі;

3) прозорість механізмів проникнення іноземного капіталу в банківський сектор України і його впливу на розвиток вітчизняної економіки та банківської системи;

4) безперервність процесів інтеграції України з ЄС та забезпечення умов підвищення ефективності впливу банківської системи на темпи і масштаби вітчизняного товаровиробництва [46, 237-238].

Процес адаптації вітчизняної банківської системи до європейських стандартів потребує певного перехідного періоду.

В даний час в ЄС вводяться Треті правила цього Комітету (Базель-III), які з'явилися як відповідь на світову фінансово-економічну кризу. Суть правил Базель-III полягає в акцентуванні уваги на трьох аспектах банківської діяльності. А саме:

1) посилення вимог до якості капіталу. Формування «антициклічного буфера» капіталу. Це дозволить досягти таких результатів на різних рівнях: на рівні банку - підвищення якості капіталу, що дозволить протидіяти шоківим впливам, ефективно управляти ринковим, кредитним і операційними ризиками. У той же час загострення потреби в додатковому капіталі, перш за все, в малих і середніх банків, призведе до зниження прибутку, перегляд моделі ведення банківського бізнесу за рахунок відмови від участі в високоризикованих, але прибуткових операціях, і повернення до тих схем бізнесу, на рівні банківської системи - прискорення процесів капіталізації, запобігання занадто швидкому зростанню зовнішніх запозичень банків в фазі економічного підйому, що передуює кризі, посилення тенденцій консолідації та монополізації, (витіснення з ринку слабких і нестійких, а також малих і середніх банків) , ослаблення конкуренції і полегшення державного контролю за банківською системою, на макроекономічному рівні - підвищення стійкості фінансової системи як основи збереження макроекономічної і стабільності, згладжування

економічних циклів за рахунок ослаблення проциклічна впливу банківського кредитування, забезпечення стійких темпів розвитку економіки.

2) введення коефіцієнта левериджу (відношення обсягу позикових коштів до власних) на рівні 3% і нових коефіцієнтів ліквідності: коефіцієнта ліквідного покриття і коефіцієнта чистого стабільного фінансування. Це дозволить досягти таких результатів на різних рівнях: на рівні банку - поліпшення системи ризик менеджменту за рахунок розширення інструментів і можливостей банку контролювати рівень ліквідності і якість джерел залучення коштів, запобігання прискореного зростання боргового навантаження, ретельно врахування ризиків позичальників в кредитній політиці банків, що позначиться на прибутковості операцій і стимулювати банки до розробки нових банківських продуктів і послуг; на рівні банківської системи - ослаблення ризиків ліквідності, посилення конкуренції за надійні джерела фінансування; зміцнення банківської системи; на макроекономічному рівні - зниження ризиків боргової кризи, запобігання кризі ліквідності при одночасному звуженні фінансових можливостей по розширеного кредитування економічного розвитку.

3) реформування механізмів гарантування вкладів населення. Рекомендований мінімум для банків країн ЄС встановлено на рівні 100 тисяч євро (в Україні – 150 тис. грн). Це дозволить досягти наступних результатів на різних рівнях [47].

Обставини діяльності Банку є звичайними для ринку кредитних послуг. Наявність значної кількості конкурентів підтверджує те, що діяльність Банку здійснюється на конкурентному ринку. У банківському секторі України в 2016 році спостерігалось продовження кризової ситуації, однак з початку наступного періоду прогнозується початок відновлення стабільності банківської системи. Державне регулювання здійснює значний вплив на банківський ринок. Також окремо варто підкреслити суттєве посилення ролі держави на ринку у зв'язку з націоналізацією найбільшого українського банку.

Саме дотримання рекомендацій Базель II, та Базель III допоможе ПАТ “БАНК ВОСТОК” підвищити свою інвестиційну привабливість і створить

більш сприятливі умови для кредитування в іноземній валюті нерезидентів див.
рис 3.1.

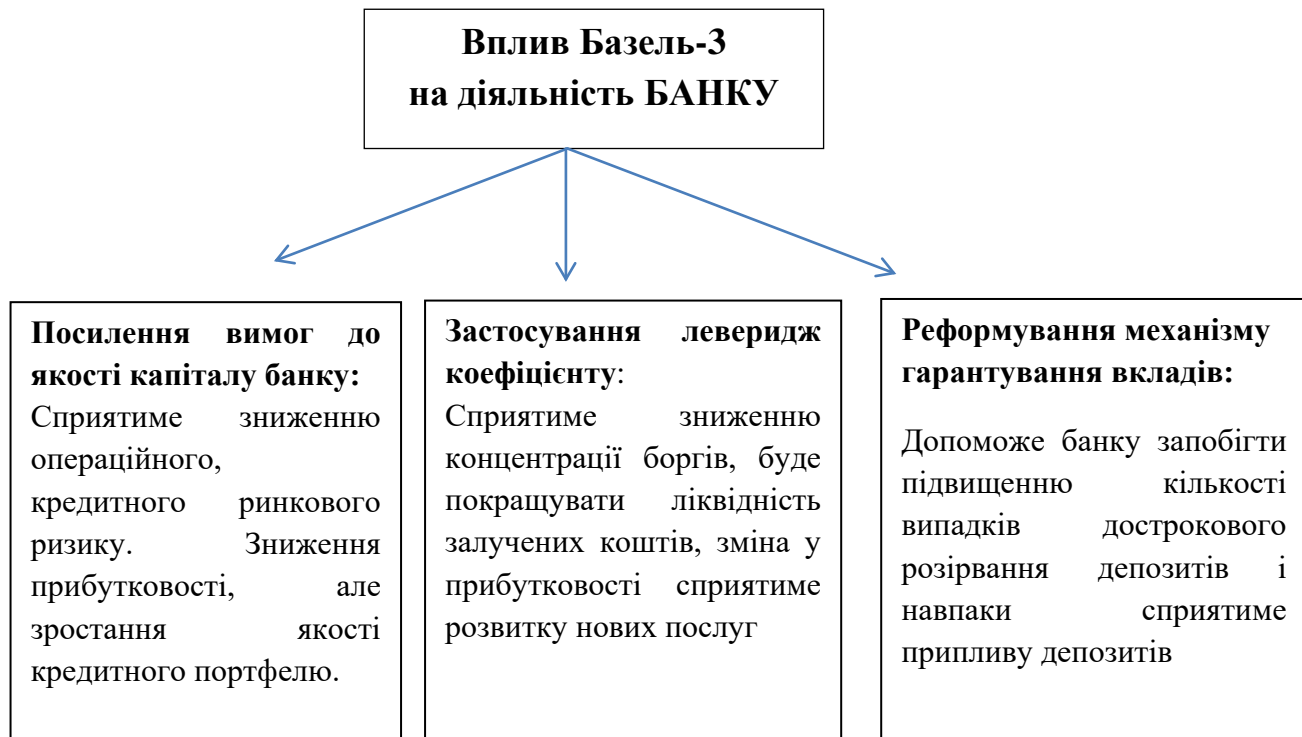

Рис. 3.1. Вплив рекомендацій Базель-2, Базель-3 на діяльність ПАТ “БАНК ВОСТОК”

Джерело: розроблено автором за [55]

Результатами євроінтеграційних процесів, що позначилися на діяльності банку являється більш чіткий контроль відділу комплаєнс до діяльності клієнтів банку, особливо в роботі з нерезидентами. Саме цей відділ стежить за тим, щоб діяльність банку разом з бізнесом клієнтів не суперечила чинному законодавству і міжнародним стандартам. Якщо ця функція не виконується належним чином, на банк накладаються юридичні санкції і він несе фінансові та репутаційні втрати.

Прикладом штрафних санкцій застосованих до банку є штраф сумою на 163 млн євро на користь Deutsche Bank за недотримання контролю пов’язаного з боротьбою проти відмивання коштів [48].

Відділ комплаєнс спирається на групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). Ця міжурядова організація займається розробкою світових стандартів в сфері протидії відмиванню злочинних доходів

і фінансуванню тероризму (AML / CTF), а також здійснює оцінку відповідності національних законодавств цим стандартам. Основним інструментом FATF в реалізації мандата є 40 рекомендацій в сфері AML / CTF, які переглядаються в середньому один раз в п'ять років. Таким чином, FATF є «директивним органом», завдання якого - створення необхідної політичної волі для проведення національних законодавчих реформ в цих областях, а також розробка «ноу хау» для управління ризиками та їх мінімізації в сфері відмивання грошей в бізнес середовищі.

У рекомендаціях FATF міститься широкий, але невичерпний перелік заходів, які держави впроваджують в своє внутрішнє законодавство. Банк Восток приводить свою внутрішні інструкції і положення про політику AML/CTF у відповідність до законодавчих вимог. Комплаєнс перевірки піддаються всі представники бізнесу, зацікавлені у відкритті рахунку в банку, а також існуючі клієнти банку, які проходять моніторинг з різною періодичністю. В умовах євроінтеграції посилення контролю до виконуваних банком операцій з боку комплаєнс сприятиме зниження ризику виникнення операцій пов'язаних з відмиванням грошей та сприятиме підвищенню репутації банку і як наслідок зростання інвестиційної привабливості банку.

Для підвищення конкурентоспроможності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ “БАНК ВОСТОК” в умовах євроінтеграційних процесів потрібно:

- 1) Удосконалення політики управління банківськими ризиками. Високі темпи кредитної експансії є ознакою поглиблення фінансового посередництва. Однак зростання кредитів пов'язане зі значними ризиками для стійкості банку. Уразливість банку залежить від ризиків, які він йде, і складається з багатьох чинників, таких як якість його кредитної політики, якість забезпечення, рівень резервів, диверсифікація позик, валютний ризик, ліквідність тощо. Якщо зростання кредитування пов'язане з розвитком фінансового посередництва, особливої важливості набуває саме політика управління ризиками, а не встановлення верхньої кредитної межі [49].

Цей процес включає моніторинг і аналіз різних за характеристиками і параметрами даних. Проведення такої комплексної оцінки дозволяє визначити, чи є темпи зростання кредиту приводом для занепокоєння і які заходи необхідно вжити для відповідного реагування. При цьому необхідно розглядати макроекономічні та структурні чинники, включаючи наявність макроекономічних дисбалансів, структуру фінансової системи і фінансовий стан позичальників. На другому етапі розробки політики визначається набір заходів для управління пов'язаними з ним ризиками [50].

2) Банку потрібно працювати у напрямку підвищення рівня капіталізації, використовуючи наступні дії:

- залучення до банку додаткового акціонерного капіталу;
- розробка банком планів підвищення рівня капіталізації з урахуванням зростання обсягів активних операцій;
- забезпечення достатнього рівня покриття капіталом прийнятих ризиків банком;
- капіталізація банком прибутку минулих років

3) Заради підвищення якості банківських послуг пропонується:

- приділення уваги питанням забезпечення надійності банківських автоматизованих систем, їх резервування (дублювання), а також розробка ефективних планів відновлення безперебійного функціонування зазначених систем в разі негативного впливу на них зовнішніх факторів;
- розширення спектра електронних банківських технологій;
- підвищення освітнього рівня персоналу банку;
- стимулювання розвитку факторингу та лізингу;
- сприяння суттєвому розширенню безготівкових розрахунків в економіці шляхом заміщення готівкових розрахунків на безготівкові платіжні інструменти через впровадження сучасних технологій оплати праці, виплати пенсій тощо, а також збільшення масштабів здійснення населенням платежів за товари та послуги в безготівковій формі, в тому числі з допомогою платіжних карт.

4) У напрямку підвищення відповідності міжнародним стандартам корпоративного управління в банку необхідно:

- поліпшення організації корпоративного управління в банку;
- підвищення ефективності системи внутрішнього контролю;
- підвищення якості внутрішнього і зовнішнього аудиту.

5) У напрямку розвитку ризик-менеджменту необхідно:

- вдосконалити систем управління ризиками;
- забезпечити постійного моніторингу ризиків, з метою ефективного функціонування систем управління і внутрішнього контролю.

6) У напрямку забезпечення банком захисту прав кредиторів і вкладників необхідно:

- розвиток сучасних форм кредитування, включаючи споживче кредитування, з одночасним вдосконаленням механізму захисту прав кредиторів і споживачів банківських послуг;
- сприяння формуванню ефективної системи зберігання та використання кредитних історій[51].

Розширення переліку проведених валютних операцій і послуг є перспективним з точки зору рентабельності самого комерційного банку. Однак для цього керівництво банку повинно проводити послідовну кадрову політику, яка передбачає наявність оптимального штату співробітників і виділення достатніх коштів на підвищенні їх професійного рівня..

Іншим напрямком для підвищення зовнішньоекономічної діяльності ПАТ “БАНК ВОСТОК” є підвищення ефективності фінансового менеджменту.

Ефективність фінансового менеджмента покращується наступним чином:

- За допомогою поліпшення організації фінансової служби банку з урахуванням масштабів діяльності;
- автоматизації сучасних комп'ютерних технологій і програмного забезпечення процесів роботи фінансової служби; бухгалтерії, зокрема реалізації управлінського обліку і формування звітності; організації руху інформаційних потоків;

– поліпшення контролінгу як прогресивної концепції управління фінансами, зокрема здійснення бюджетування на основі гнучких бюджетів, що дозволяє банку більш чутливо реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

В результаті підписання Угоди про Асоціацію з ЄС банківська система України повинна співпрацювати з європейською у напрямку підвищення якості фінансових продуктів, сприянню прозорості діяльності комерційних банків та дотримуватись міжнародних банківських стандартів та рекомендацій з приводу регулювання діяльності, зокрема рекомендацій комітетів Базель II та Базель III. ПАТ "БАНК ВОСТОК" унаслідок євроінтеграційних процесів знизить валютний, операційний ризик, у результаті падіння прибутковості він буде впроваджувати нові фінансові послуги та зі збільшенням розміру гарантування вкладів попередить дострокове розірвання депозитів і стане більш фінансово привабливим банком.

Отже, для того щоб підтримувати свою конкурентоспроможність в умовах європейської інтеграції банку Восток для зростання капіталу потрібно: залучувати додатковий акціонерний капітал, капіталізувати прибутки минулих років, підвищити рівень контролю за валютними ризиками шляхом систематичної обробки даних, впроваджувати нові послуги факторингу та лізингу, з метою покращення якості виконуваних послуг потрібно забезпечити безперебійність їх функціонування, спрямовувати ресурси на підвищення кваліфікації персоналу.

3.2 Пропозиції щодо вдосконалення шляхів розміщення залучених коштів

Дивлячись на складну економічну ситуацію в країні розміщення міжбанківських кредитів в іноземній валюті потребує дуже детального аналізу фінансової платоспроможності позичальника коштів.

ПАТ "БАНК ВОСТОК" у разі прийняття рішення розміщувати кошти в іншому Банку потрібен врахувати наступні умови:

- сума і валюта операції МБД (міжбанківського депозиту);
- дата і час поставки МБД;
- дата і час повернення МБД;
- відсоткова ставка;
- платіжні інструкції з реквізитами платежів;
- умови забезпечення МБД (за необхідністю);
- інші умови (за необхідністю).

Під час залучення міжбанківських кредитів Банк несе процентний, валютний ризик, ризик розкриття банківської таємниці, регуляторний ризик (додаток Б).

Процентний ризик являє собою ризик того, що в результаті зміни процентних ставок за користування позиковими коштами на ринку, одна зі сторін кредитної операції понесе недоотримання доходу або умовні збитки по операції. Причинами данного ризику є:

- зміна рівня процентних ставок (швидкість зміни, тривалість зміни, напрямок зміни: підвищення або зниження);
- зміна процентної різниці (спреду) між ставками залучення та розміщення коштів;
- чутливість активів та пасивів до змін процентних ставок на грошовому ринку;
- обсяг активних та пасивних операцій Банку, чутливих до зміни процентних ставок;
- структура активів та пасивів Банку та її зміна.
- значення розриву між активами та пасивами, чутливими до зміни процентних ставок.

У напрямку управління процентним ризиком банк повинен прогнозувати зміни у процентних ставках за залученими та розміщеними коштами,

аналізувати можливий рівень прибутку та здійснювати контроль за чистим рівнем процентної маржі.

Валютний ризик являє собою ризик того, що якщо валюта позики відрізняється від валюти, в якій веде діяльність сторона операції, то така сторона може зазнати збитків у разі зміни обмінного курсу між цими валютами.

Банк несе валютний ризик у рамках Контрольованої операції тому, що операційною валютою Банку є гривня, а кошти на Рахунку були розміщені у доларах США та євро, а тому і відсотки по них сплачуються у таких валютах

Останні два ризика відносяться до того, що банки нерезиденти відносно один до одного знаходяться під впливом їх регулятора- центрального банку країни або інших органів монетарної політики і тому вони можуть впливати на процес залучення коштів.

Кредитними ресурсами торгують фінансово стійкі комерційні банки, в яких завжди є надлишок ресурсів. Ці банки для одержання прибутку прагнуть розмістити вільні ресурси в інших банках. Крім фінансової вигоди, банки-кредитори одержують можливість для налагодження ділових партнерських відносин[51, с. 147-149].

В довгостроковій перспективі наявність ресурсів в іноземній валюті є позитивною характеристикою, тому що Банк не залежить від постійної необхідності докуповувати іноземну валюту на міжбанківському ринку і у разі виникнення обмежень, то Банк буде використовувати власні ресурси [52].

Що стосується шляхів покращення ЗЕД ПАТ “БАНК ВОСТОК”, то до них можна віднести стратегічне управління валютними ризиками, тому що в даний час ризик-менеджмент валютних операцій стає важливим структурним елементом управління, спрямованим на підтримку фінансової стійкості і платоспроможності комерційного банку.

Планування значень валютних ризиків на основі їх якісної і кількісної оцінки повинно - це частина бізнес-планування банку.

В сучасних умовах знизити валютні ризики дозволяють різні технології контролю за виконанням угоди - відстеження стадій супроводу угоди,

багатоступенева звірка інформації, обмін підтвердженнями між контрагентами перед проведенням платежів та інші.

Оптимальний баланс між ризиком і ефективністю операцій фіксується в комплексних вимогах по кожному аспекту діяльності:

- прибутковості (мінімальний рівень прибутковості на власні кошти);
- ліквідності (мінімально допустимі коефіцієнти ліквідності за періодами);
- ризику (максимально допустимий рівень ризику за окремими операціями і банку в цілому).

Стабілізація ліквідності на необхідному рівні є неодмінною умовою ефективного функціонування банку. Підтримка ж ліквідності на необхідному рівні здійснюється проведенням певної політики банку в області пасивних і активних операцій, що формується з урахуванням конкретних умов грошового ринку, специфіки клієнтури, особливостей виконуваних операцій.

Критеріями вибору комплексної стратегії управління активами є оптимальна цільова ніша банку і оптимальний баланс між ризиком і ефективністю операцій. Компроміс між рівнем ризику і ефективністю визначаються виходячи з поточних пріоритетів діяльності комерційного банку.

Ефективним способом мінімізації ризику є скорочення втрат шляхом поділу (сегрегації) і об'єднання (комбінації) ризиків. Поділ ризику, як правило, здійснюється за рахунок поділу активів банку. Суть його полягає в скороченні максимально можливих втрат за одну подію, але при цьому одночасно зростає число випадків ризику, які можна контролювати.

Методами мінімізації ризику можуть бути також: диверсифікація, передача ризику, страхування ризику та інші. Страхування ризику є по суті передання певних ризиків страхової компанії, яка виступає в ролі трансферту. Ресурси для покриття втрат отримують від страхових організацій швидше, ніж з будь-якого іншого джерела, за винятком ресурсів всередині самого бізнесу [53].

Стосовно диверсифікації ризиків, то рівень можливих і реальних втрат від неповернутих кредитів можна знизити шляхом залучення великої кількості незалежних один від одного позичальників за такими критеріями як умови

оплати, терміновість, за метою надання кредиту і т.д. В результаті цих дій формується різноманітний збалансований кредитний портфель. Диверсифікація ділиться на портфельну та географічну. Диверсифікація портфеля- розподіл кредитів між широким колом клієнтів, а географічна диверсифікація відноситься до залучення клієнтів з різних географічних районів.

У той же час не можна забувати, що даний метод мінімізації ризику має ряд обмежень.

По-перше, це ціна. Нерідко премія, запитувана страховиком за прийняття на себе ризику, перевищує ту ціну, яку принциповий страхувальник вважає розумною за трансферт даного ризику.

По-друге, обмеженням використання страхування є неможливість застрахувати деякі види ризиків, тому що вони не приймаються. Так, якщо ймовірність настання ризикового події дуже велика, то страхові фірми не беруться страхувати дані види ризику або вводять непомірно високі платежі.

Говорячи про заходи щодо мінімізації ризиків, необхідно мати на увазі, що, перш ніж звертатися за допомогою в інші організації, банк повинен використовувати всі можливі внутрішні джерела зниження ризику:

- перевірити кандидатів у партнери;
- грамотно скласти контракт угоди;
- планувати і прогнозувати свою діяльність;
- ретельно підбирати кадри.

Таким чином, є досить багато методів і шляхів мінімізації ризику. Вибір їх і використання вимагає серйозного обліку нинішній економічній ситуації, а також наявності певних умов.

Різноманітність видів ризику зумовлює і різні методи для їх нейтралізації, які можуть бути систематизовані наступним чином:

Запобігання ризику - вид можливості «обійти» або розійтися з ризиком, тобто виключити з діяльності господарської організації ті заходи, угоди і підходи, в яких може міститися ризик. Але звичайно, чим менше ризику в даному заході, тим менше шансів для його результативності, а крім того, майже

будь-яка дія зменшує ризик. Суворе дотримання правил по уникненню ризику призвело б до завмирання діяльності господарської організації. З цієї причини запобігання ризику може бути рекомендовано тільки тоді, коли ризик більше, ніж очікувані позитивні результати [54].

Інший підхід до запобігання ризику може бути здійснений і через його «уникнення», що означає, що готівковий ризик може бути усунутий за допомогою застосування відповідного інструментарію. До нього можуть бути зараховані, наприклад, різні види термінових угод.

Розподіл ризику є поділ (розпадання) цілої ризикової сукупності на частини з метою обмеження можливих збитків тільки однією частиною всієї сукупності. Типовий приклад цього - видача численних дрібних кредитів замість одного великого кредиту єдиному боржникові.

При такому підході ризик поширюється на більшу масу, але, з іншого боку, слід мати на увазі, що такий розподіл в більшості випадків пов'язано з великими витратами. Розподіл ризику може відбуватися на різних умовах по:

- видам угод;
- простору;
- часу;
- беруть участь особам (фізичним і юридичним).

Розподіл за видами операцій може бути здійснено, коли, наприклад, зовнішньоторговельні операції полягають в різних валютах, так що спад або підвищення їх курсів може компенсуватися взаємно, якщо не повністю, то хоча б частково.

Просторовий розподіл може бути корисним, якщо угоди розподіляються по різних країнах, регіонах і великим підприємствам, з тим щоб раптово виниклі труднощі у одного боку не торкнулися всієї діяльності підприємства.

Розподіл зовнішньоторговельних операцій в часі має на меті уникнути короткострокових цінових або курсових коливань, які можуть призвести до несприятливих наслідків.

Розподіл угод по контрагентам також може певною мірою нейтралізувати втрати, що виникають від несумлінності або неплатоспроможності окремих партнерів.

Компенсація ризику являє собою побудову зворотного позиції на ринку за допомогою укладення двосторонньої угоди, так що якщо в наявності втрати по основній угоді, то вони будуть компенсовані за рахунок двосторонньої. Наприклад, якщо банк повинен оплатити будь-яка вимога в одній валюті після певного терміну і побоюється, що до того часу валюта подорожчає, він укладає термінову валютну угоду, через яку забезпечує собі надходження тієї ж валюти, на ту ж суму, в той же момент, коли він повинен оплатити вимогу. Так можливі валютні збитки на вимогу компенсуються валютної прибутком від надходження.

Переведення ризику - створення ситуації, при якій ризик бере на себе інший господарський суб'єкт. Переведення ризику може здійснюватися або безоплатно, або за допомогою платежу потерпілої збитки стороні за угодою, яка бере на себе ризик.

В системі методів управління фінансовими ризиками основна роль належить внутрішнім механізмам їх нейтралізації.

Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків являють собою систему методів мінімізації їх негативних наслідків, що обираються і здійснюються в рамках самого підприємства.

Перевагою використання внутрішніх механізмів нейтралізації фінансових ризиків є високий ступінь альтернативності прийнятих управлінських рішень, що не залежать, як правило, від інших суб'єктів господарювання. Вони виходять з конкретних умов здійснення фінансової діяльності підприємства і його фінансових можливостей, дозволяють найбільшою мірою врахувати вплив внутрішніх чинників на рівень фінансових ризиків в процесі нейтралізації їх негативних наслідків.

Система внутрішніх механізмів нейтралізації фінансових ризиків передбачає використання наступних основних методів [54 с. 254-255]:

- уникнути ризику;
- лімітування концентрації ризику;
- хеджування;
- диверсифікація;
- трансферт ризику;
- самострахування;
- інші методи.

Отже, ПАТ «БАНК ВОСТОК» у процесі надання міжбанківських кредитів несе процентний, валютний ризик, ризик розкриття банківської таємниці, регуляторний ризик. З метою мінімізації ризиків пропонується мінімізувати ризики у результаті поділу (сегрегації) і об'єднання (комбінації) ризиків. Поділ ризиків повинен відбуватися залежно від видів угод, простору, часу та за беруть участь особам (фізичним і юридичним). Комбінація ж ризиків допоможе банку встановити мінімально допустимий рівень прибутку від операцій та постійно підтримувати та перевіряти його здатність дотримуватися нормативів ліквідності. В умовах євроінтеграційних процесів потрібно також приділити увагу внутрішнім джерелам ризику шляхом перевірки кандидатів у партнери; грамотного складання контракту угоди, постійного планування і прогнозувати свою діяльність та ретельно підбирати кадри.

3.3. Розробка факторної моделі подальшої зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах розвитку євроінтеграційних процесів

ПАТ «Банк ВОСТОК» вимушений діяти не тільки в конкуренції з комерційними банками України, але і з європейськими банками, які відкривають філії в Україні або інвестують в українські комерційні банки. З розвитком євроінтеграційних процесів частка іноземного капіталу в українських банках постійно зростатиме, а кількість державних банків, що не

витримають конкуренції або не об'єднують капітали, щоб мати достатньо ресурсів, знизиться.

Іншим фактором, що суттєво впливає на діяльність банку та на можливі операції, що ним виконується є постанови його регулятора – НБУ. Так, взявши курс на євроінтеграцію, НБУ Постановою №112 від 14.11.2017 розширив перелік умов, при яких не діє заборона на дострокове погашення кредиту резидентами України (у тому числі фінансової допомоги) у іноземній валюті згідно з договорами з нерезидентами. З метою залучення капіталу НБУ спростив умови виплати дивідендів нерезидентам по корпоративним правам та акціям.

Якщо раніше загальна сума дивідендів не могла перевищувати 5 мільйонів доларів, яку можна було придбати та перевести, то на даний момент дивіденди можуть бути сплачені іноземним інвесторам за такими умовами:

за 2014-2016 роки у рамках загальної суми, яка не може перевищувати 5 мільйонів доларів США або еквівалент даної суми в іншій валюті за офіціальним курсом НБУ на дату заключення операції,

за період до 2013 включно – у межах загальної суми, яка не може перевищувати еквівалент 2 мільйони доларів США.

Дані зміни у діяльності допоможуть банку залучити більшу кількість клієнтів нерезидентів, які будуть зацікавлені в розвитку власного бізнесу на території України і потім сплачувати дивіденди.

Для про слідкування цієї тенденції до зростання іноземного капіталу в структурі українських комерційних банків розглянемо табл. 3.1

У табл. 3.1. ми бачимо, що євроінтеграційні процеси, що відбуваються в банківській системі України вплинули на зменшення кількості банків майже вдвічі за період три роки. Доля іноземного капіталу в банках постійно зростає і зниження кількості комерційних банків відбулося в основному за рахунок банків з резидентським капіталом.

Таблиця 3.1

Кількість діючих банків в Україні на період з 01.01.2014 по 01.11.2017

Дата	Кількість діючих банків	Із них з іноземним капіталом	В тому числі зі 100% іноземним капіталом	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків у %
01.01.2014	180	40	19	34,0
01.01.2015	163	51	19	32,5
01.01.2016	117	41	17	43,5
01.01.2017	96	38	17	55,5

Джерело: розроблено автором за [49]

Для того, щоб проаналізувати перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності ПАТ “БАНК ВОСТОК”, збудуємо факторну модель. Дана модель допоможе виявити залежність між факторами впливу на зовнішньоекономічну діяльність банку та розробити прогноз і здійснювати планування, спираючись на результати даного регресійного аналізу див. табл. 3.2

Для аналізу даної моделі сформуємо наступну гіпотезу: на ефективність зовнішньоекономічної діяльності банку впливають витрати на міжбанківські кредити, середньозважена процентна ставка за залученими коштами та середньозважена процентна ставка за розміщеними коштами і доходи від операцій на міжбанківському валютному ринку. За допомогою MS Excel збудуємо рівняння даної факторної моделі.

Коефіцієнт детермінації $R^2=0.85$, що свідчить про достовірність моделі.

Найбільші коефіцієнти впливу на модель стосуються середньозважених відсоткових ставок на залучення та розміщення коштів.

Таблиця 3.2

Дані для побудови регресійної моделі зовнішньоекономічної діяльності
ПАТ “БАНК ВОСТОК”

Роки	Ефективність зед	Витрати на міжбанківські кредити, грн.	Середньозважена ставка по залученим кредитам, %	Середньозважена ставка по розміщеним кредитам, %	Комісійний дохід банку від операцій на міжбанківському валютному ринку	Ефективність прогнозована
	Y	X1	X2	X3	X4	Y _{прогноз}
2012S1	0,66	3253825,0	4,10	5,40	10748660	0,64
2012S2	0,55	4206675,0	4,20	5,30	10128511	0,60
2013S1	0,62	5690011,0	4,30	5,50	11711178	0,61
2013S2	0,69	5045788,9	4,20	5,60	13206222	0,66
2014S1	0,59	8620856,4	4,56	5,80	12369554	0,60
2014S2	0,64	7957713,6	4,23	5,70	13948646	0,63
2015S1	0,60	11577339,2	4,60	5,50	16632486	0,54
2015S2	0,58	9862177,82	4,40	5,90	12547314	0,61
2016S1	0,56	11674176,8	4,60	5,50	22191780	0,60
2016S2	0,65	10776163,2	4,80	5,90	20484720	0,64
2017S1		9862177	3,8	4,8	30000000	0,65
2017S2		9862177	2,8	2,9	35000000	0,65
2018S1		9862177	1,8	2,8	45000000	0,66
2018S2		9862177	1,7	2,7	50000000	0,71

Джерело: розробка автором за даними [33]

Рівняння регресійної моделі буде виглядати наступним чином:

$$Y = 0,067 - 1,66E-06 * X_1 - 8,046 * X_2 + 15,62 * X_3 + 1,07E-07 * X_4$$

де X_1 – витрати на міжбанківські кредити

X_2 – середньозважена процентна ставка за залученими кредитами

X_3 – середньозважена процентна ставка за розміщеними кредитами

X_4 – комісійний дохід банку від операцій на міжбанківському валютному ринку

Для того, щоб проаналізувати вплив факторів на розвиток зовнішньоекономічної діяльності розглянемо рис. 3.2.

Зі зростанням ставки за розміщеннями коштів ефективність буде підвищуватися на 15%, але в умовах євроінтеграції процентні ставки за залученням та розміщенням коштів мають тенденцію до зниження, це

пов'язано з тим, що у Європейському Союзі надлишкова ліквідність коштів і тому, облікова ставка Європейського Центрального Банку дорівнює 0%.

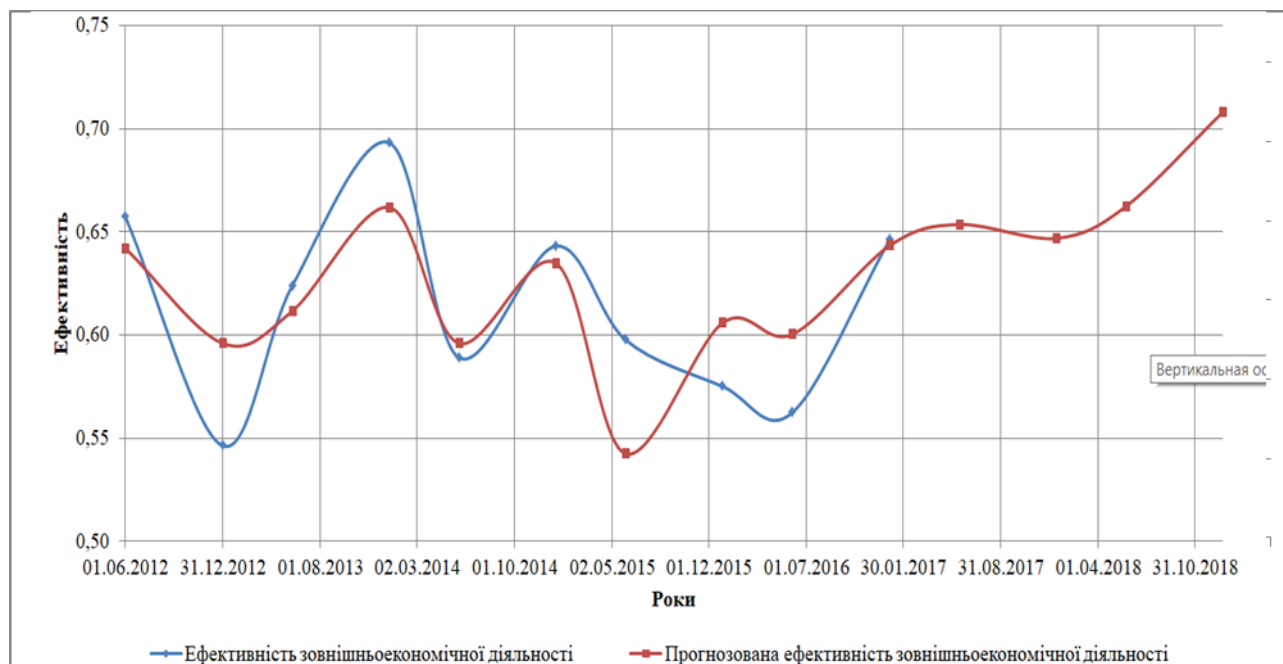

Рис. 3.2 Динаміка ефективності зовнішньоекономічної діяльності Банку протягом 2012-2018 років

Джерело: складено автором за даними [33]

На даний момент згідно з факторною моделлю банк буде отримувати комісійний дохід від операцій клієнтів на міжбанківському валютному ринкові. Також зростання торгівельного обороту з країнами ЄС сприятиме зростанню попиту на купівлю продаж іноземної валюти і тому банк зможе підтримувати свою ефективність на сталому рівні. Зі зниженням відсоткової ставки вдвічі збільшивши обсяг операцій на міжбанківському валютному ринкові у 1.5 рази за два роки допоможе банку підвищити свою ефективність до 71% замість 64%.

Для того, щоб проаналізувати ставки за короткостроковими депозитами в країнах ЄС див. табл. 3.3.

На даний момент найбільші відсоткові ставки за депозитами є у Греції у Piraeus Bank до 2.9% за короткостроковими кредитами та у Італії у ING Direct.

Для порівняння у Німеччині найбільші ставки за депозитами можливі у ING Diba зі ставкою 0,15% [58].

Вищезазначені банки мають відмінну бізнес репутацію, підтверджену роками існування на банківському ринку послуг. Piraeus Bank був заснований у 1916 році і працює в 7 країнах світу і має близько 17 тисяч співробітників

Таблиця 3.3

Найбільші відсоткові ставки за короткостроковими депозитами в країнах ЄС станом на грудень 2017

Країна та назва банку	Рівень інфляції, %	ВВП на душу населення, долл	Населення	Процентна ставка, %
Греція (Piraeus Bank)	2,9	29,663	10,992,589	2,9
Італія (ING Direct Italia)	2,3	29,418	60,783,711	2,00
Латвія Norvik Banka	0,2	15,403	1,991,800	1.02
Ірландія (Bank Of Ireland)	2,4	38,685	4,609,600	0.75
Мальта (Bank Of Valletta)	2.7	23,667	416,055	0,75

Джерело: складено за даними [58]

В Італії дочірній банк ING Group, яка утворилась у 1991 році.

Проблема з надлишком ліквідності коштів в Європі на даний момент не підлягає вирішенню. До початку фінансової кризи, ЄЦБ більш-менш точно відповідав потребам ліквідності банківської системи єврозони. Він оцінював потреби ліквідності банківської системи щотижня і забезпечував цю суму

грошей у вигляді кредитів банкам. Банки конкурували за ці позики на аукціоні, а ЄЦБ гарантував, що позики задовольняють потреби банківської системи в цілому. Після того, як в системі ліквідність була перерозподілена між банками - через міжбанківське кредитування - відповідно до індивідуальних потреб.

У жовтні 2008 року, у відповідь на серйозну фінансову кризу після розпаду крупного американського банку Lehman Brothers, ЄЦБ перейшов на систему повного забезпечення коштів. Це означає, що банки можуть запозичувати стільки ж ліквідності, скільки вони хочуть, якщо вони мають достатньо відповідного забезпечення. Причиною такого перемикача стало те, що банки більше не перерозподіляли між собою ліквідність за допомогою міжбанківського кредитування, як це було до кризи. В результаті відсутності довіри до механізму перерозподілу коштів привело б до ситуації, коли банки агресивно конкурували за ліквідність на аукціонах, підвищивши таким чином процентні ставки за цими позиками. Дана система забезпечення все ще існує і означає, що цих ризиків не існує, оскільки окремі банки можуть отримати якнайбільше ліквідності, як вони потребують.

Після переходу на систему повного забезпечення коштів, банки вважали, що краще залучити у ЄЦБ трохи більше, ніж занадто мало. Це змусило банківську систему в цілому вимагати більшої ліквідності, ніж це було суто необхідне для задоволення попиту громадськості за готівку та виконання обов'язкових резервів. Це спричинило надлишок ліквідності в системі.

Внаслідок надлишкової ліквідності ринкові процентні ставки залишаються низькими. Це означає, що компаніям та людям дешевше позичити гроші, тим самим допомагаючи економіці відновитися після фінансової та економічної кризи, і дозволяючи банківській системі нарощувати буферні ліквідності.

Надлишок ліквідності ще більше збільшився внаслідок програми покупки активів ЄЦБ, яка забезпечила додаткове грошове розміщення в той час, коли процентні ставки не могли бути знижені набагато більше [59].

З розвитком євроінтеграційних процесів банківської системи України міжбанківські кредити для ПАТ “БАНК ВОСТОК” стануть дешевими і їх буде вигідно надавати не тільки іншим банкам, але і фінансувати реальний сектор економіки за нижчими відсотковими ставками, що сприятиме розвитку економіки.

Отже, розробка факторної моделі показала, що такий фактор як затрати на міжбанківські кредити мають незначний вплив на ефективність зовнішньоекономічної діяльності банку, а такі коефіцієнти як середньозважена ставка за залученими та розміщеними коштами мають сильний вплив і банку з метою підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності знадобиться отримувати більше комісійного доходу від операцій на міжбанківському валютному ринку.

Висновки до розділу 3

В Україні відбувається стандартизація діяльності банківських установ і для підвищення якості виконуваних зовнішньоекономічних операцій банком пропонується :

1. Удосконалення політики управління банківськими ризиками шляхом моніторингу і аналізу різних за характеристиками і параметрами даних. Проведення такої комплексної оцінки дозволяє визначити, чи є темпи зростання кредиту приводом для занепокоєння і які заходи необхідно вжити для відповідного реагування. При цьому необхідно розглядати макроекономічні та структурні чинники, включаючи наявність макроекономічних дисбалансів, структуру фінансової системи і фінансовий стан позичальників. На другому етапі розробки політики визначається набір заходів для управління пов'язаними з ним ризиками.

2. Для того, щоб підвищити рівень капіталізації, необхідні: залучення до банку додаткового акціонерного капіталу; розробка банком планів підвищення рівня капіталізації з урахуванням зростання обсягів активних операцій;

забезпечення достатнього рівня покриття капіталом прийнятих ризиків банком; капіталізація банком прибутку минулих років.

3. З метою підвищення якості банківських послуг пропонується: приділення уваги питанням забезпечення надійності банківських автоматизованих систем, їх резервування (дублювання), а також розробка ефективних планів відновлення безперебійного функціонування зазначених систем в разі негативного впливу на них зовнішніх факторів; розширення спектра електронних банківських технологій; підвищення освітнього рівня персоналу банку; стимулювання розвитку факторингу та лізингу; сприяння суттєвому розширенню безготівкових розрахунків в економіці шляхом заміщення готівкових розрахунків на безготівкові платіжні інструменти через впровадження сучасних технологій оплати праці, виплати пенсій тощо, а також збільшення масштабів здійснення населенням платежів за товари та послуги в безготівковій формі, в тому числі з допомогою платіжних карт.

4. У напрямку підвищення відповідності міжнародним стандартам корпоративного управління в банку: поліпшення організації корпоративного управління в банку; підвищення ефективності системи внутрішнього контролю; підвищення якості внутрішнього і зовнішнього аудиту. У напрямку розвитку ризик-менеджменту необхідно: вдосконалити систем управління ризиками; забезпечити постійного моніторингу ризиків, з метою ефективного функціонування систем управління і внутрішнього контролю.

5. З метою мінімізації ризиків пропонується мінімізувати ризики у результаті поділу (сегрегації) і об'єднання (комбінації) ризиків. Поділ ризиків повинен відбуватися залежно від видів угод, простору, часу та за беруть участь особам (фізичним і юридичним). Комбінація ж ризиків допоможе банку встановити мінімально допустимий рівень прибутку від операцій та постійно підтримувати та перевіряти його здатність дотримуватися нормативів ліквідності.

6. Розробка факторної моделі показала, що в результаті тенденції до падіння середньозважених ставок за розміщеними та залученими коштами

основним напрямком підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності є збільшення доходів від операцій на міжбанківському валютному ринку, який буде відбуватися унаслідок зростання попиту клієнтів банку до купівлі євро на міжбанківському валютному ринку унаслідок зростання попиту резидентів України на європейські товари та послуги.

ВИСНОВКИ

ПАТ “БАНК ВОСТОК” - універсальний Банк, який надає повний спектр банківських послуг для приватних і корпоративних клієнтів. Проведене дослідження його зовнішньоекономічної діяльності в умовах євроінтеграційних процесів дозволило зробити наступні висновки.

Для подальшої євроін*теграції банківської системи України потрібна стабілізація банківської системи, шляхом припинення активності банків з

непрозорою діяльністю, підвищення рівня довіри населення до банківських продуктів, вихід на новий рівень якості обслуговування клієнтів та застосування нетрадиційних, нових методів зовнішньоекономічної діяльності банків, спираючись на досвід комерційних банків Європи. Дані заходи на макроекономічному рівні з боку НБУ та на мікроекономічному рівні з боку комерційних банків України сприятимуть зростанню притоку капіталу в тому числі і іноземному.

У процесі зовнішньоекономічної діяльності банки керуються Законом України про зовнішньоекономічну діяльність, порядком здійснення розрахунків в іноземній валюті, спираються на Декрет Кабінету Міністрів України про Систему валютного регулювання, який зазначає, які типи ліцензій повинні бути отримані при виконанні тої чи іншої операції. Дані ліцензії допомагають банкам здійснювати перечислення іноземної валюти на кореспондентські рахунки банкам резидентам або нерезидентам, залучувати та надавати кошти в іноземній валюті.

Основними показниками ефективності діяльності банку являються показники прибутковості активів та показник прибутковості капіталу. До методів аналізу зовнішньоекономічної діяльності банку належать: балансовий метод, метод порівнянь, метод табличного відображення аналітичних даних, економіко-математичне моделювання.

Фінансові показники ПАТ «БАНК ВОСТОК» мають позитивний характер: значно зростають доходи (в тому числі від зовнішньоекономічної діяльності) та чистий прибуток, банк має ліквідний баланс та раціональну

структуру активів та пасивів, показники рентабельності мають позитивну динаміку. ПАТ «БАНК ВОСТОК» дотримується усіх нормативів, встановлених НБУ. Проте, банку необхідно удосконалювати регулювання банківських ризиків – у тому числі валютного та кредитного.

Зовнішньоекономічна діяльність «ПАТ «БАНК ВОСТОК» здійснюється у формі експортно-імпортних операцій. В межах операцій за міжбанківськими кредитами європейські банки-кореспонденти надають ПАТ «БАНК ВОСТОК» кредити овернайт, міжбанківські короткострокові кредити та депозити під визначений процент на визначений термін. Банк використовує кошти для здійснення кредитної діяльності та задоволення фінансових потреб клієнтів, за що отримує проценти. За рахунок отриманих коштів Банк сплачує відсотки по кредиту та тіло кредиту банкам-кореспондентам.

Основні статті імпорту - послуги інформаційних агентств, таких, як SWIFT, REUTERS , TELEX та інших, аудиторські послуги, інформаційно-консультаційні у вигляді семінарів для співробітників. Від операцій на міжбанківському валютному ринку, а саме від купівлі-продажу валюти банк отримує прибуток, який стабільно зростає. Значну частку у доходах банку також займає дохід від проведення маркетингової компанії для міжнародної платіжної системи MasterCard Worldwide. Важливим для діяльності банку також є залучення коштів у міжнародній фінансовій організації – ЧБТР (Чорноморському банку торгівлі та розвитку).

Одним з методів визначення ефективності банку від зовнішньоекономічної діяльності є визначення різниці між сумами доходів від операцій зовнішньоекономічної діяльності банку та витратами на підтримання зовнішньоекономічної діяльності чи зовнішньоекономічних операцій, у відношенні до витрат від зовнішньоекономічної діяльності. Цей показник у ПАТ «БАНК ВОСТОК» має позитивне значення – у 2016р. він досяг 64,97%.

Для підвищення конкурентоспроможності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «БАНК ВОСТОК» в умовах євроінтеграційних процесів потрібно: вдосконалення політики управління банківськими ризиками, робота у

напрямку підвищення рівня капіталізації, у тому числі за рахунок залучення додаткового акціонерного капіталу та капіталізації прибутку минулих років. Крім цього, заради підвищення якості банківських послуг пропонується приділення уваги питанням забезпечення надійності банківських автоматизованих систем, їх резервування (дублювання), а також розробка ефективних планів відновлення безперебійного функціонування зазначених систем в разі негативного впливу на них зовнішніх факторів. Важливим напрямом вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності банку в умовах євроінтеграції є підвищення відповідності міжнародним стандартам корпоративного управління в банку, а також розвиток сучасних форм кредитування, включаючи споживче кредитування з одночасним вдосконаленням механізму захисту прав кредиторів і споживачів банківських послуг.

З метою мінімізації ризиків пропонується мінімізувати ризики у результаті поділу (сегрегації) і об'єднання (комбінації) ризиків. Поділ ризиків повинен відбуватися залежно від видів угод, простору, часу та за беруть участь особам (фізичним і юридичним). Комбінація ж ризиків допоможе банку встановити мінімально допустимий рівень прибутку від операцій та постійно підтримувати та перевіряти його здатність дотримуватися нормативів ліквідності. В умовах євроінтеграційних процесів потрібно також приділити увагу внутрішнім джерелам ризику шляхом перевірки кандидатів у партнери; грамотного складання контракту угоди, постійного планування і прогнозувати свою діяльність та ретельно підбирати кадри.

Розробка факторної моделі показала, що в результаті падіння середньозважених ставок за розміщеними та залученими коштами основним напрямком підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності є збільшення доходів від операцій на міжбанківському валютному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В.Подплетній. Вдосконалення банківської діяльності в контексті особливостей функціонування банківських систем європейських країн / В.В.Подплетній. // Економічні науки. – 2010. – №8. – С. 291–296.
2. Савелко С. О. Досвід та особливості функціонування банківських систем європейських країн / С. О. Савелко. // Ефективна економіка. - 2011. - № 8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_8_4
3. Д.О. Левченко. Вдосконалення банківської діяльності в контексті особливостей функціонування банківських систем європейських країн / Д.О.Левченко. // Наукові записки. – 2012. – №12. – С. 166–172
4. Кузнецова, Л.В. Вплив фінансової глобалізації, інтернаціоналізації та інтеграції на розвиток банківської системи України / Л.В. Кузнецова // Менеджмент та підприємництво України: етапи становлення і проблеми розвитку. – Л. : Вид-во Нац. ун-т «Львів. політехніка», 2008. – С. 294–299
5. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків : ТО Ексклюзив, 2014. – 218 с. (Укр. мова).
6. Гуревич М.М. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ / Гуревич М.М., Колмикова І.О.. // Вісник економіки транспорту і промисловості № 33, 2011. – 2011. – №33. – С. 82–84.
7. Чікіта І. Б. Дослідження фінансової глобалізації та її впливу на банківський сектор економіки / І. Б. Чікіта // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. - 2014. - Вип. 45. - С. 141-147.
8. Транснаціональні банки та їх роль у міжнародній економіці [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ebib.pp.ua/transnatsionalnyie-banki-rol-mejdunarodnoy-14414.html>.
9. Коваленко В. В. Конкурентоспроможність банків України в умовах економічної глобалізації / В. В. Коваленко, Я. Є. Вербицька // International

Scientific and Practical Conference “World Science”. – Joinery, 2016. - № 1(50). – Vol. 5. – P. 35-38

10. Сторонянська І. З. Перспективи та ризики для банківської системи України в контексті інтеграційних процесів / І. З. Сторонянська, І. С. Музика // Стратегічні пріоритети. - 2013. - № 3. - С. 30-37. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2013_3_6

11. Брітченко І.Г. Конкурентні переваги комерційних банків України в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / Брітченко І.Г. // Класичний приватний університет. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/zbirnik.pdf.

12. Андрушків Т.І. розвиток міжнародного ринку банківських послуг та транснаціоналізація банківської діяльності [Електронний ресурс] / Андрушків Т.І. – Режим доступу до ресурсу: http://www.confcontact.com/2014_05_15/1_andrushkiv.htm.

13. Метлушко О.В. Євроінтеграційні процеси у банківській системі України: на перехресті досліджень і висновків / Метлушко О.В.. // Наука молода. Збірник наукових праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету. – 2015. – №22. – С. 98–108.

14. Закон України про зовнішньоекономічну діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

15. Закон України про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80>

16. Декрет Кабінету Міністрів України про систему валютного регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: і валютного контролю <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/15-93>

17. Постанова Про затвердження Положення про відкриття та функціонування в уповноважених банках України рахунків банків-кореспондентів в іноземній валюті та в гривнях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-98>

18. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка., 2013. – 408 с.
19. Сайт НБУ Міжбанківські розрахунки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123445.
20. Закон Про затвердження Положення про порядок надання банкам і філіям іноземних банків генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1054-11/page>
21. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування навч. посіб. / [Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, А.А. Наумчикта ін.]. – Київ.: Вид-во : Центр навчальної літератури, 2009. - 773 с.
22. Капран, В. І. Коваленко, О. К. Кривченко, М. С. Омельченко, С. І. Банківські операції Навчальні посібники. К. : ЦНЛ, 2006. Бібліогр.: с. 205-206
23. Череп А.В., Андросова О.Ф. Б Банківські операції. Навч.посібник.– К.: Кондор, 2007.— 410
24. Основні показники ефективності банківського обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://studbooks.net/1257533/bankovskoe_delo/osnovnye_pokazateli_effektivnosti_bankovskogo_obslyzhivaniya_subektov_vneshneekonomicheskoy_deyatelnosti.
25. Офіційний сайт ПАТ “БАНК ВОСТОК” [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://bankvostok.com.ua/>
26. Закон України про захист прав споживачів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0096-12/paran21#n21>.
27. Фінансова звітність ПАТ БАНК ВОСТОК за 2016 рік [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://bankvostok.com.ua/Upload/files/finance_report_2016.pdf
28. Банки кореспонденти ПАТ "БАНК ВОСТОК" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bankvostok.com.ua/about/97-correspondents.html>.

29. Що таке SWIFT платіж? [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://privat24business.pp.ua/shho-take-swift-platizh/>
30. Мазур В. І. Огляд проблем інформаційної безпеки міжнародних платіжних систем / В. І. Мазур, О. В. Іванкевич // Безпека інформації. - 2014. - 20, № 1. - С. 92-101. - Бібліогр.: 13 назв. - укр.
31. Мислінський В. Система переказів SWIFT (СВІФТ) [Електронний ресурс] / Владислав Мислінський. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ibra.com.ua/analytics/161611-swift-transfer-system>.
32. О компании Thomson Reuters [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://thomsonreuters.ru/>
33. Внутрішні документи ПАТ “БАНК ВОСТОК”
34. Official web site of Black Sea Trade and Development Bank [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bstadb.org/>.
35. Міжбанківські кореспондентські відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elib.lutsk-ntu.com.ua/book/fof/bs/2010/10-076/1___1.html
36. Міжбанківський кредит [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123443.
37. Овернайт [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123485
38. About PwC [Electronic resource].- Access mode: <http://www.pwc.com/gx/en/about.html>
39. Про MasterCard [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mastercard.ua/uk-ua.html>.
40. Платіжна картка власного рахунку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.silpo.ua/packet.php>.
41. SWOT-аналіз як основний інструмент стратегічного управління, його переваги і недоліки [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm
42. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і

їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

43. Фінансова глобалізація і євроінтеграція / за ред. О. Г. Білоруса, Т. І. Єфименко ; ДННУ “Акад. фін. управління”. – К., 2015. – 496 с.

44. Процентна ставка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123671.

45. Офіційний сайт Форекс Україна Процентні ставки [Електронний ресурс].- Режим доступу <http://www.forexua.com/ru/analytic/rates>

46. Національний банк закликає законодавчо підтримати стимулювання кредитування в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=A8FB24A64C48313FD1D2BB168C60C3C7?art_id=39523075&cat_id=55838.

47. Андрей Костюк. Приобретение Валюты- под контролем, или очередные \\"совершенствования \\" от НБУ / Андрей Костюк. // Бухгалтерия. – 2016. – №17. – С. 26–27.

48. FCA fines Deutsche Bank £163 million for serious anti-money laundering controls failings [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.fca.org.uk/news/press-releases/fca-fines-deutsche-bank-163-million-anti-money-laundering-controls-failure>

49. Неподъемные малыши. // Бизнес. – 2017. – №42. – С. 20–21.

50. "Щодо інтеграції банківської системи України до банківської системи Європейського Союзу". Аналітична записка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/777/>.

51. Шкурупій О. В. , Гончаренко В. В. , Артеменко І. А. та ін. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посіб. / За ред. О. В. Шкурупій. — К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с

52. Банківські операції - Прасолова С.П. –Банківські операції [текст]:навч. посіб. та практ/ С.П. Прасолова, О.С. Вовченко- К.:”Центр учбової літератури”, 2013,-568с.

53. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції. Видання 2-ге, перероблене і доповнене. Підручник- К: Центр учбової літератури, 2007.- 632с.
54. Сищук А. Інтеграція банківських систем України та ЄС як чинник розвитку міжнародного бізнесу / А. Сищук, О. Костюк // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. - 2014. - № 14. - С. 147-152.
55. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
56. Банківська діяльність на міжнародних фінансових ринках [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://lib.reverchuk.com/?p=256>
57. Core Principles for Effective Banking Supervision. Consultative Document. (March 2012). / Basel Committee on Banking Supervision. – Bank for International Settlements, – 2011. – 78 p
58. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів: Монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: «Вектор», 2012. – 462 с.
59. Europe Rates [Electronic resource]. –Access mode: <https://europe.deposits.org/>.
60. What is excess liquidity and why does it matter [Electronic resource]. –Access mode: https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/excess_liquidity.en.html.

ДОДАТКИ

Додаток А

Банки кореспонденти ПАТ “БАНК ВОСТОК”

Валюта	Банк	SWIFT код	Рахунок
USD	BANK OF NEW YORK MELLON, New York USA	IRVTUS3N	8901138665
	Raiffeisen Bank International AG, Vienna, AUSTRIA	RZBAATWW	7055092357
EUR	Raiffeisen Bank International AG, Vienna, Austria	RZBAATWW	155092357
	Unicredit Bank AG (HypoVereinsbank), Munich GERMANY	HYVEDEMM	69107052
RUB	OJSC ALFA Bank, Moscow, RUSSIA	ALFA RU MM BIC 044525593 cor.acc. with Bank of Russia 30101810200000000593 INN 7728168971	30111810200000000231
	TRANSKAPITALBANK, Moscow, RUSSIA	TJSCRUMM BIC 044525388 cor.acc. with MD Bank of Russia in CFD 30101810800000000388 INN 7709129705	30111810400000000109
CHF	JSC Ukreximbank, Kiev UKRAINE	EXBSUAUX cor.acc. with UBS AG, Zurich, Switzerland SWIFT CODE: UBSWCHZH80A	16009012125419
GBP	Raiffeisen Bank International AG, Vienna, AUSTRIA	RZBAATWW	8355092357
JPY	JSC Ukreximbank, Kiev, UKRAINE	EXBSUAUX cor.acc. with Bank of Tokyo Mitsubishi UFJ Ltd, Tokyo, Japan SWIFT CODE: BOTK JP JT	16009012125419
PLN	JSC Ukreximbank, Kiev UKRAINE	EXBSUAUX cor.acc. with Bank Polska Kasa Opieki SA (Bank Pekao SA), Warsaw, POLAND SWIFT CODE: PKOP PL PW	16009012125419
BYN	JSC Ukreximbank, Kiev UKRAINE	EXBSUAUX cor.acc. with BPS-Sberbank, Minsk, BELARUS SWIFT CODE: BPSB BY 2X	16009012125419
CNY	TRANSKAPITALBANK, Moscow, RUSSIA	TJSCRUMM cor.acc. with Bank ICBC (joint stock company), Moscow, RUSSIA SWIFT CODE: ICBK RU MM	30111156300000000109

Додаток Б

**Розподіл функцій, комерційних ризиків і використовуваних активів
Сторін у рамках операції отримання Банком міжбанківських кредитів.**

Рівень залучення	несуттєвий	суттєвий	несуттєвий	суттєвий
Функції	Банк		Кореспондент	
Визначення цілей і суми Кредитів				
Мобілізація грошових коштів				
Ціноутворення				
Визначення умов розрахунків				
Стратегічне управління				
Адміністрування та облік				
Ризики	Банк		Кореспондент	
Кредитний ризик				
Ризик ліквідності				
Процентний ризик				
Валютний ризик				
Операційний ризик				
Ризик розкриття банківської таємниці				
Регуляторний ризик				
Активи	Банк		Кореспондент	
Матеріальні активи				
Нематеріальні активи				